

SLOVENSKI NAROD.

Izkušaj vsak dan zvečer, izvzemati nedelje in praznike.
Inserat: Prostor 1 m/m x 54 m/m za navadne in male oglase 40 vin,
za uradne razglase 60 vin, za poslane in reklame 1 K. — Pri naročilu
nad 10 objav popust.

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znak za odgovor.

Upravišтво „Slov. Naroda“ in „Narodna Tiskarna“ Knašičeva
ulica št. 5, pritrilčno. — Telefon št. 99.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani in po pošti:

v Jugoslaviji:		V inozemstvu:	
celoletno naprej plačan	K 84—	celoletno	K 95—
polletno	42—	polletno	50—
3 mesečno	21—	3 mesečno	26—
1	7—		9—

Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnino vredno 500 po nakaznici.
Na samo pisarna naročila brez posilne denarje se ne moremo ozirati.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knašičeva ulica št. 5, I. nadstropje.
Telefon št. 34.

Dopise sprejema le podpisane in začetno frankovane.
Reklame plačajo na vrata.

Posamezna številka velja 40 vinarjev.

Dr. G. Z.:

Prvi maj.

Prvi maj je kot praznik uvedla sicer francoska revolucija, mati liberalizma, a delavstvo ga je prevzelo.

Dasi je prvi maj danes predvsem praznik onih, ki stoje na stališču razredne borbe, se ga vendar drži še nekaj splošnega, občečloveškega in občestanskega. Praznik svobode, ljubja je še vedno in praznik delavstva vseh stanov.

In to se mi vidi pravi smoter praznika: manifestacija za to, da delo postane tista moč, ki človeku v družbi daje veljavo in pravice. Le kdor dela — pa bodi na katerem polju koli, v katerem stanu koli — ta bodi deležen vseh pravic in uvaževanja. Vse delo je za uspeh enako potrebno in važno. Ker pa se za gotovo delo treba včasih dolga leta usposabljanje in ker treba za nekatero delo pokazati nenavadnih duševnih ali telesnih moči, inteligence, znanja in spretnosti — za to je pravična razdelitev uspeha dela jako težak organizacijski problem. A ta problem je gotovo rešljiv. Izvojevati treba najprej prvo načelo: da le delo daje človeku pravico do sadu.

V tem geslu nam je prvi maj vsem praznik.

Cim pa smo proglasili solidarnost vseh onih, ki delajo, smo si naložili tudi medsebojne dolžnosti. Podpirati se hočemo odkrito in nič se ne bojimo bojnega krika vseh nasprotnikov. Če pa hočemo zmagati, moramo izogniti se vsemu, kar škoduje moralni sili našega gibanja.

Kjer izgubi to gibanje potrebnosti ozir na celokupnost naroda, kjer prekorači meje državljskih pravic in dolžnosti, kjer se izgublja v surovost in nemoralnost, v nasilje in podlost, tam marširamo nazaj, tam se pridobimo uspehi izgublja. Le en primer: Resnosti delavskega gibanja gotovo škodujejo oni nahujskanci, ki vičejo na državo in na našega kralja Petra, ki mu pred Bogom in ljudmi mora vsak pošten človek priznati, da je vse življenje delal več kakor vsi ti kričarji skupaj in desetletja tvegal življenje in zdravje za slobodo našega naroda, da mu sadove dela ne odjeda več Turčin. Kdaj se bo našel delavski vodja, ki bo do to prisrčno lahkomišelnosti besedičenje označil s pravim imenom: kot lopovstvo, ki zastruplja delavsko borbo, ki škoduje državi in s tem tudi — delavstvu samemu? Lahkomišelnostni vzklili proti državi gotovo niso dopustna taktika. Pa tudi nasilja v tovarnah ne, niti nasilja proti uradništvu in proti tovarišem, ki so drugega političnega mišljenja. V škodo delavstvu je vsako pijaštvo in nemoralnost, sabotaža in tiha pasivna resistenca, pretirane zahteve in njih licitacija.

Več n ravne moči v borbo delavstva, in ne sama gola borba sil in same grožnje z atentati na premoženje in svobodo naroda — to bi si želeli, da si

obljubimo vsi, ki delamo, na prvi 1. maj, ki ga preživljamo v mladi svoji državi!

Kedar bode delavci vseh vrst telesnih in duševnih kategorij jedini v nastopu, tedaj bo zmaga načel prvega maja gotova. A to bo mogoče le, če nam bodo poleg materialnih interesov vselej pred očmi tudi ozir in n ravne dolžnosti do naroda in do države, ki jih smatramo kot neobhodno potrebno organizacijsko obliko za napredovanje človeštva.

Delo in dolžnost, dolžnost tudi proti narodu in državi, to spojimo in ni je sila, ki bi zaprečila, da moč v tej državi pripade le onim, ki — delajo.

Proslava 1. maja v Ljubljani.

Ob 6 uri zjutraj budnica godbe Zveze Jugoslovanskih Železničarjev.

Ob 9 uri shod pred Mestnim domom. — Govore zastopniki raznih strokovnih društev.

Po shodu obhod po mestu z godbo Z. J. Z. Udeleženci naj imajo narodne trake in zastavice.

Zvečer družabni večer v zgornjih prostorih Narodnega doma. Začetek točno ob 8 uri.

Sporočila: Govori, deklamacije, petje, godba, šaloigra »Brat Sokol« (vprizori mladinska skupina Narodno Socijalne Zveze) Prosta zabava. Sodeluje združen narodni pevski zbor in godba Z. J. Z. — Vstopnina 2 kroni.

SLOVENCI, JUGOSLOVANI!

Prvič v svoji Jugosloviji praznujemo 1. maj, delavski praznik! Narodno zavedno delavstvo in njega prijatelji, vsi, ki se veselijo naše svobode, udeležite se mnogobrojno majskega slavlja — Zveza Jugoslovanskih Železničarjev. Narodno Socijalna Zveza.

Prvi majnik, praznik jugoslovanskih železničarjev.

Osrednji odbor Zveze jugoslovanskih železničarjev je na svoji seji dne 28. aprila 1919 sprejel enoglasno nastopni sklep: Z. J. Z. proglasa 1. majnik kot svoj delavski praznik. Na železnih praznikih vse osebe, izveniši ono, ki je potrebno za vzdrževanje neobhodno potrebnega prometa.

Predsedstvu Zveze jugoslovanskih železničarjev se nalaga, da se zglaš osebno pri Deželni vladi in predloži ta sklep. Ta sklep se sporoči tudi ravnateljstvu državnih železnic in pa obratno nadzorništvu Južne železnice in obenem naprosi, da se provizorično nastavljenim vkljub praznovanju izplača za ta dan.

Dogodki na Koroškem.

Tik pred razglasitvijo sklepev pariške deseterice se je na Koroškem zgodilo nekaj, kar nas je iznenadilo. V deželi je nastopila nova orientacija ljudstva, ki počenja uvidevati, da se v Nemški Avstriji ne bi počutilo dobro. Zavednejši del je začel nastopati proti nemškim teroristom in jim v zadnjih dneh marsikje zadal odločno udarce.

Naša vojska je morala, držeč se danih ukazov, neprestano podkrepjenih od obetanja, da bo zdaj zdaj prišla za nas ugodna odločitev iz Pariza, morala več ali manj pasivno prenašati izzivanja nemških band. Če se je kak Slovenec ganil, takoj je bil tu protest in grožnja, da mu bodo iz Pariza kazen naložili. Nemci pa, ti najnovejši gojenci svojih bivših sovražnikov, so lahko delali, kar so hoteli.

Ko so te dni izbruhnili nemir v koroških naših selih, so Nemci mobilizirali vse moči s severa, da zatro v kati vsak poskus slovenskih kmetov. Kjer so naše čete prišle v slovenske vase, so jih nemške čete naskočile, a brez uspeha in s težkimi izgubami.

Nemcem se je posrečilo ustaviti pobuno na Koroškem in s tem širjenje naših čet, a ne more se jim posrečiti, da zabrišejo moralno posledico teh dogodkov.

Eno mora namreč vsakdo na podlagi teh faktov priznati: sedaj v deželi je nevarnost, ljudstvu škodljiv in ga treba premeniti. Mirna konferenca se nesrečni koroški Slovenci poslali svoj memento namočen v sveži srčni krvi!

Zakaj hočejo Nemci na Koroškem na vsak način nedeljeno Koroško in pa zvezo z Nemčijo.

V raznih člankih in spisih priznavajo Nemci sami to, kar nikdo ne more tajiti, da je namreč slovenski ne samo del južno od Celovca in Beljaka, ampak tudi to, da segajo Slovenci v neposredno bližino celovskega in beljakega mesta in na severu pa še višje od mesta Velikovec. To je razvidno tudi iz karte največjega zagovornika z nedeljene Koroške, prof. Wute-ja, ki ima na svoji karti zaznamovano mešano ozemlje še severno od Celovca. Iz narodnostnega principa in na podlagi Wilsonovih načel torej Nemci na Koroškem ne morejo zahtevati slovenskega ozemlja za se, razven, če se postavijo na stališče, da ima kakih pet nemških uradnikov v tem ali onem kraju že pravico odločevati čez usodo

velike večine avtohtonega prebivalstva. Ker torej iz tega stališča resno ne morejo zahtevati slovenskega dela Koroške za se, se postavljajo na stališče, da se Koroška geografično in gospodarsko ne da deliti. Tudi to stališče je, ako se samo karto pogleda, in ako se pozna gospodarski razvoj juga in severa, popolnoma nevzdržljivo, kar smo že dokazali v raznih člankih.

Nemški imperijalisti torej nimajo nobenega vzroka za se, kakor pa stremjenje golega germanskega imperijalizma in željo, da se polastijo rodovitnejše slovenske zemlje in vseskozi delavnega in pridnega slovenskega ljudstva.

Če se hoče prav spoznati psiha nemških voditeljev na Koroškem, treba je vedeti, da so bili že pred vojno posebno pa tudi med vojno na Koroškem kakor tudi na Nemškem Štajerskem najhujši pristaši nemškega imperijalizma in najbolj navdušeni privrženci Bismarkovih in Vilhelmovih idej. V teh alpskih deželah je cvetel nemški iredentizem celo proti obstoju same Avstrije. Vse to pa v prvi vrsti zaradi tega, ker so bili prepričani, da je samo s tem, ako bi prišli tudi nemške planinske dežele z slovenskimi deli pod Nemčijo, mogoče popolnoma germanizirati Slovenec. Da so se ti upirali germanizaciji v Avstriji skozi tisoč let, so pripisovali samo temu, da e habsburška dinastija po njihovem mnenju še vse premalo nasilno izvajala germanizacijo.

V teh mislih pa živijo še tudi danes. Na jedni strani hočejo anektirati kolikor mogoče Slovencev, na drugi strani pa so prepričani, da je treba na vsak način priključiti Nemške Avstrije v Nemčijo, da bi se mogla germanizacija kolikor mogoče hitro izvršiti. Obenem pa so tudi prepričani, da bo treba prejšnjemu podpirati Nemčijo v boju proti kakemu članu antante, kar se jim zdi najlažje, ako se že sedaj zedinijo z Nemčijo. Zato pa najdemo v koroških nemških listih največ člankov za združjenje z Nemško Avstrijo. Tako n. pr. pišejo v zadnjem času v listu »Freie Stimmen« z dne 13. aprila 1919, da pride prejšnje vendar do priključitve in da je z ozirom na to treba to rešitev pospešiti in vse storiti proti neutralizaciji Nemške Avstrije in za nacionalno ujedinenje. V istem listu od 18. aprila pišejo n. pr. koncem dolgega članka, ki zagovarja združjenje Nemcev od Karavank do Belta: »Deutsch-Österreich! Haltet fest zusammen, wenn die Clique derjenigen Hochverräter, die in letzter Stunde die Zusammengehörigkeit alles dessen, was deutsch fühlt und denkt, unterminiert. Den Deutschen kann nur durch Deutsche geholfen werden.« Slično so se izjavila tudi koroška mesta, tudi Celovec, posebno pa Beljak. Iz vsega tega lahko razvidi Antanta, da bi ji strašansko škodovalo, ako Slovence ne podpira vsaj v minimalnem programu tako, da se prisodi Slovincem vse to, kar je slovenskega, če tudi deloma politično germaniziranega in vsa mesta, ki so

vsaj deloma še slovenska, ali pa gospodarsko od Slovencev obkrožena in obenem gospodarska središča za Slovence.

Zrinjsko-Frankopanska katastrofa.

(30. aprila 1671—30. aprila 1919.)
Dne 30. aprila 1671 sta bila v Wiener-Neustadtu kot veleizdajalca obglavljena hrvaška velikaša ban Petar Zrinjski in njegov svak Fran Krsto Frankopan. Letos po 248 letih, so njune zemeljske ostanke prepeljali v osvojen domovino; njih spomin se slavi prvi pot v narodni svobodi.

Krivda Zrinjskega in Frankopana je bila v tem, da sta snovala upor zoper habsburško vladu, da sta hotela v zvezi z nekaterimi velikaši v slovenskih pokrajinah ter na Ogrskem odtrgati svoje dežele od habsburške Avstrije ter iskala v izvršitve svoje namere pomoči v Habsburžanom sovražnih državah.

Zrinjski in Frankopan sta stari hrvaški plemiški rodovini. Zrinjski so bili prvotno Šubići, šupan hrvaškega plemena Šubićev, po svoji stolici v Brbiču imenovani pozneje tudi Brbljaki. Leta 1347 so dobili grad Zrinj v Slavoniji, odslej šele so se po tem gradu imenovali Zrinjski. Pred napredujočimi Turki so se umikali vedno bolj proti severozapadu, da so imeli naposled, v 17. stoletju svoja obširna posestva po celem severozapadnem pasu Hrvatske, ki ni bil v turški oblasti; njih poglaviti del je bilo Medimurje s Čakovcem. Bili so peš plog Frankopano, najimenitnejši hrvaški velikaši, banška čast je bila pomovno v njih rokah.

Frankopani so imeli svoja posestva v Gorskem Kotaru, v Primorju ter na otoku Krku; člani te rodovine so istakovali velikokrat opravljali bansko čast.

Ozadje Zrinjsko-Frankopanske zarote tvorijo vojne med Habsburškimi in Turki ter splošne notranjepolitične težnje, ki jih opazujevamo v habsburških semljah sredi 17. stoletja.

L. 1663—1664 se je vršila prva turška vojna, ki jo je začel cesar Leopold I., telesno slaboten in duševno popolnoma nesamostojen habsburški vladar, ob katerem je imel glavno besedo pretkani dvor. Izbruh vojne so Hrvatje pozdravili z velikim veseljem, sajaj dajal jim je upanje, da se bo slednjič vendarle začela energična akcija zoper Turke, katerim je bila podložna že malodane vsa hrvaška kraljevina. Zato sta se brata ban Nikola Zrinjski in njegov brat Petar z veliko vneto vrgla v boj in dosegla znatne uspehe; pa tudi glavna avstrijska vojska je bila srečna ter je 1. avgusta l. 1664 pri Sv. Gotthardu popolnoma potolčila turško silo. Ali — proti vsakemu pričakovanju je bil koj po zmagi s Turki sklenjen mir v

LISTEK.

Albert Škč:

Nekoliko o naši narodni noši.

(Konec.)

Krakovsko predmestje (slika 5., praznična obleka).

Moški: črn klobuk z visoko, zgoraj široko stulo in širokimi krajevci, krog stule dva prsta širok baržunast trak s posrebreno zapono, ob njem pa še zlata vrstica s čopi; srajca s položenim vratnikom; rdeč svilnen vrtni robov; pisan svilen ali baržunast te lovnik je imel dvoje vrst na gosto našitih srebrnih gumbov (grošev); črne irhaste hlače, ob straneh pošite z ozkimi jermenčki, pod kolonom so bile zavezane s preluknjanimi irhastimi jermenčki; s kožuho podložen in obrobljen, suknjen, temnozelen ali moder jopič; črni škornji s trdimi, osvetljenimi škornjicami.

Zenska: avba z zlatim čelom; jopič (spenzer) iz finega vijolčastega tibeta je imel širok vrtnik, temu so bile ob roboh našite svilene resice, rokavi široki, zapestniki dolgi; rumenasta muselina (musselin de laine), spodaj dva zelena, široka traka, ob tej pa dva

ozka; črn, svilen predpasnik, obšit s črnimi finimi, svilenimi čipkami; čevlji z temno rdečimi ali drugobarvnega blaga.

Šišonska noša (slika 6., praznična obleka).

Moški: dolga, pisana, svilena čepica s čopom in klobuk, kakršn je opisan pri Krakovčanu; rdeča, svilena vratna ruta; telovnik, zaprt do vratu, je iz rumenkastega ali drugobarvnega pikeja (pique); gosto našiti kroglasti gumbi so srebrni; črne irhaste hlače, na desni z majhnim žepkom za nož in vilice s srebrnim držajem; kratak, moder, suknjen jopič s stoječim vrtnikom in modrimi gumbi; čez kolena visoke škornje.

Zenska: bela, vezena peča, na prečo počesane lase, čez te spredaj ozek, črn, baržunast trak (na Gorenjskem so ga imenovali »šapelj«); rožasta, svilena ruta; zelena tibetasta jopca, okrašena z baržunastimi trakovi in svilenimi vrvicami; rdeče krilo iz tibeta (nosile so pa tudi krila z kambrika ali muselina), brez našivov; predpasnik (glej opis pri sliki 5.); čevlji (čizmi) iz blaga, obšiti z usnjem; zlati uhani.

Noša v Bohinju (slika 8., praznična obleka).

Moški: črn klobuk s širokimi krajevci, ki so z vrvicami navezani na stulo; telovnik, ki ga nosi le pozimi,

je iz rdečega sukna (škrlata) z gosto vrsto srebrnih gumbov; črne meznaste ali platnene hlače; svetlomoder jopič s srebrnimi gumbi; poletni je brez nogavice, pozimi ima svetlomoder volnene; čevlje z nizkimi škornjicami.

Zenska: platnena zavijača (posebne vrste avba), nje čelo je okrašeno z raznobarnimi vezinami (tudi s pisanim brokatom), leži na temenu ter sega pod ušesa; lasje so spleteni v dve kit, ki visita po hrbtu; srajčnik je na prsih gosto naguban; moder, svetlo rdeč, je spredaj globoko izrezan, obrobljen s črnim svilenim trakom; površina suknena jopca je dolga, rujava, podložena z rdečim blagom, krog vratu in ob prsih, ter nad zapestje je obrobljena z zelenim trakom; rujava krilo iz meznata je po dolgem nabrano v mnogo gub, spodaj je obrobljeno z dlan širokim, svilenim, zelenim trakom; rdeče, volnene nogavice.

Škofjeloška okolica (slika 9., praznična obleka).

Opis moške obleke se vjema z opisom, ki je naveden spredaj pri moški narodni noši.

Zenska: bogato vezena peča; rokavci imajo ob vratu in ob zapestju našite čipke, ob rami in ob zapestju tudi ozek moder trak (»pirkele«, je v navadi le na Kranjskem); kratak, pisan

modrc je iz kambrika (pa tudi iz svile), prišit je h krilu; krilo je od takoj imenovane turške ali domače preje, je rdeče in belo podloženo črtasto (to blago se je izdelovalo v Luki in okolici in je bilo zelo priljubljeno v Ljubljani in po vsem Gorenjskem); črn, platnen predpasnik; bele nogavice; poletni nizki čevlji od raznobarnega blaga, pozimi usnjati, visoki.

Noša krog Oslinice (ob hrvaški meji, slika 10.).

Moški: črn klobuk s širokimi krajevci; bele platnene, široke hlače (hala), hlačnice so spodaj resaste; srajco (rubačo) si obleče čez hlače in sega skoro do kolena; vrhu srajca ima oblečeno belo platneno suknjo (koreč) brez rokavov, je obrobljena in ob straneh pošita z modrim (tudi rdečim) trakom; čez srajco je prepasan z usnjatim pasom. Na širokem jermenu ima oprtano torbo, okrašeno z rdečimi, volnenimi resicami.

Zenska je oblečena v belo, do gležnjev segajočo srajco moškega kroja. Rokavi so dolgi, zapestniki srednje široki, vratnik je položen. Pod trakom srajca ni zaprta z gumbom, marveč jo drži skupaj rdeč, ozek trak, ki je s srajco spet z veliko iglo, okrašeno z raznobarnimi steklenimi kroglicami. Poleg tega ima tudi daljši, črn baržunast trak, na katerem nosi običen škapulir (namesto tega bi se lahko obesil zlat

medaljon. Čez srajco ima oblečeno gosto nagubano krilo iz rujava gorenjskega meznata in je kako pot pedi krajshe od srajce. Krila se drži nizke modrc iz istega blaga, in je krog in krog obrobljen s škrltasto rdečim trakom. Peča je bela, preprosta ali pa vezena. Zavezana je zadet tako, da visi en konec od notranje leve strani spredaj na prsa.

Predpasnika nima. Nogavice so bele. Obuta je v nizke usnjate čevlje (šolne).

Zanimivo je, da se je z zbiranjem slovenskih narodnih noš bavil tudi poljski internanec grof Ostrowski v Gradcu (leta 1838). Narisal mu jih je po podatkih Davorina Trstenjaka Slovenec kirurg Golimer.

Dr. Ivan Prijatelj piše o tem (»Izvestje Muzejskega društva« leta 1909, stran 86).

»To zanimanje grofa Ostrowskega za slovenske narodne noše se vrši tako istodobno s Korytkom, da se človeku vsiljuje mnenje, da je bilo v ozki zvezi s Korytkovim podjetjem.«

Obilo zaslug si je pridobil slov. pisatelj župnik J. Aljec (roj. 1803, umrl 1887 pri Mariji Snežnici), ker je izgotovil več slik, ki nam kažejo slovensko narodno nošo. (Glej »Novice«, l. 1857, stran 414.)

Slovenske narodne noše je nadalje tudi opisal Stanko Vraz v »Crtnah« dr. Josipa Paika citamo na strani 121.

Vašvaru, v katerem so slednji obdržali vse dotlejše ozemlje, vrh tega pa se prejel od cesarja vojno odškodnino 200.000 tolarjev.

Glas o sklenjenem miru je vzbudil na Hrvaškem silno ogorčenje, nič manj pa svede na Ogrskem. Splošno se je trdilo, da si na Dunaju naravnost žele naj imata Hrvaška in Ogrska še znanprej turško nadlogo nad seboj, češ da ju je na ta način lažje krotiti. Temu mišljenju se ne bomo čudili, zakaj med hrvaškimi in ogrskimi plemići na eni in dunajsko vladu na drugi strani je res vladalo trajno napeto razmerje. Pomisliti moramo namreč, da se nahajamo v dobi po Beli gori. Ta usodna bitka 1. 1620 pomeni namreč ne le zmago nad češkimi uporniki, marveč obenem zmago cesarskega dunajskega centralizma nad plemićskimi svobodničnimi, nad vsemi partikularističnimi težnjami posameznih pokrajin. Odslej je v vseh avstrijskih pokrajinah odločala edinole volja Dunaja, absolutizem je zmagal popolnoma. To je bila posledica belogorske bitke, ki je tudi tridesetletna vojna kljub mnogim neuspehom ni predrugačila. Toda — na Ogrskem in Hrvaškem se Habsburžanom ni posrelolo steti plemićske oligarhije, dasi ko neprestano poskušali upeljati tudi tu absolutistični centralizem ter ukiniti staro ustavo ter plemićske svobodščine. Svede so se Hrvatje in Ogrji čuče upirali navedenim tendencam: ravno skupna in enaka nevarnost pa je oboje silila, da so se med seboj še močnejše strnili. To stalno trenje pa je na hrvaško-ogrski strani še podžigala nezadovoljnost z nemškimi najemniškimi četami, ki so se obnašale po Hrvaškem nasilno in samovoljno, dalje pa tudi spoznanje, da Dunaj zoper Turke ni zmogel ali ni voljan nuditi pomoči.

Ta trajna nezadovoljnost je torej povzročila nepričakovano vašvarekga miru prišla do izbruha. Na čelo nezadovoljnosti se je postavil ban Nikola Zrinjski, ki je stopil v stike z najimenitnejšimi ogrskimi velikaši, dočim so bili na Hrvaškem njegovi glavni pristaši brat Peter Zrinjski s svojo ženo Katarino Frankopanko in zetom Franom Krstom Frankopanom. Energični in nadarjeni Nikola je začel takoj pogajanja s francoskim kraljem Ludovikom XIV. ter mu ponudil zvezo zoper Habsburžane, smatrajoč, da je zunanja pomoč brezpogojno potrebna.

V tem pa je zarotnik zadel strahen udarec, ki je postal usoden za vse podjetje; 18. novembra 1664. je namreč Nikola Zrinjskega obdeljil vever na lovu tako močno poškodoval, da je malo na to podlegel ranam. Zarota je s tem izgubila svojega najmočnejšega voditelja. Za umrli bratom je prevzel vodstvo akcije Peter Zrinjski, ki je postal tudi hrvaški ban. Nadaljeval je pogajanja z Ludovikom XIV., hkrati pa se natančneje dogovarjal z Ogrji. Toda med zarotniki ni bilo potrebne enotnosti v načrtih; neugodno je bilo, da je v odločilni dobi smrt pobrala ravno najmočnejše pristaše na Ogrskem. Glavni soudeleženci je bil tu sedaj Franc Nadaždi, toda Hrvatje so delali vedno bolj na svojo roko. Pridobili so si važnega pristaša Erazma Tattenbacha, bogatega plemića iz južne Štajerske, s katerim je sklenil Peter Zrinjski 1. 1667. zvezo do poslednje kaplje krvi. Toda nekako istočasno pa mu je sporočil Ludovik XIV., da ne more pomagati zarotnikom; sklenil je bil namreč ravnokar z Leopoldom tajno pogodbo o delitvi španske dedščine.

Ko ga je Francija pustila na cedilo, se je Zrinjski obrnil na Poljsko, nato pa na Benečane, hoteč jih pridobiti zoper Habsburžane, toda njegova ponudba je bila — pri Benečanih po dolgem omahovanju — odbita.

Zrinjski je prišel v težak položaj. Kljub diplomatskim neuspehom je njegova mržnja do Dunaja rastla; po eni strani je bilo nasilno postopanje nemških najemnikov po hrvaški zemlji vedno nesnosnejše, po drugi strani pa se je čutil Zrinjski sam vsled oholega postopanja dunajske vlade osebno uga-

ljen; sprava je bila nemogoča. Tedaj se je odločil Zrinjski za odločilni korak, ki ga doslej kljub pritiskanju Ogrv ni hotel storiti; — poslal je svojega odposlanca, nekoga Bukovačkega, v Turčijo ter stavljal po njem sultanu sledečo ponudbo: Ogrska in Hrvaška priznata sultanovo nadoblast ter plačata mal letni davek, zato pa jima sultan prizna vero, staro svobodo in ustavo. V sultanovem imenu saviada na Ogrskem in Hrvaškem Peter Zrinjski in njegovi potomci, sultan sačne vojsko s Avstrijo.

Na Porti so Bukovačkega dobro sprejeli in predložili načrt je bil simpatično sprejet. Toda vliki vezir Ahmed Köpüli je odražal od vojske s Avstrijo, ni pa tega jasno povedal odposlancu, marveč ga je hbral za boj ter izjavil, da prejme Zrinjski definitivni odgovor po bosanskem paši. Tako se je vračal Bukovački na Hrvaško v trdni veri, da je ponudba sprejeta in turška pomoč zagotovljena, dočim vsemogočni vezir nikakor ni nameraval začeti nove vojne s cesarjem. Ta zmota je postala usodna za zarotnike.

Po vrnitvi Bukovačkega sta se jela Zrinjski in Frankopan očitno pripravljati na upor. Zagotovila sta si plemstvo in zagrebške meščane ter pozvala svoje podanike na boj, obetajoč jim odvezo dosedanje služnosti. Toda — vedno jasneje je začelo postajati Zrinjskemu, da turške pomoči ne bo, vrh tega pa ga je zlasti porazilo, ko se mu je izneveril bojazljivi Erazem Tattenbach, ki se je takrat, ko bi bilo treba zgrabit za orožje, skesano udal avstrijski vladi ter izdal svoje zveze s Hrvati. Zrinjski se je zavedel, da je prišel v težko zagon; skušal je rešiti položaj s tem, da je začel iskati sprave z Dunajem. Poslal je na dvor zagrebškega škofa Martina Borkovića kot posredovalca. Ni pa niti slutil, da so na Dunaju o vsem že davno natančno poučeni. Vsa pogajanja s Turki so bila namreč dvoru izdana. Uradna tolmачa na Porti, Grka Panajoti, sta bila za Dunaj podkupljena in sta pravočasno obvestila dvor o vseh podrobnostih zveze med zarotniki in Turki. Toda cesarski niso pokazali, kako dobro so poučeni o vsem; delali so se spravljive, samo da privabijo Zrinjskega in Frankopana na Dunaj. Smatrali so namreč priliko za ugodno, da se uničita ti dve najimenitnejši hrvaški rodovini; še pred sodno razpravo je bilo na dvoru sklenjeno, da morata zarotnika izgubiti glavi. Med tem je cesarska vojska nenadoma pridrla v Medjimurje; zaupajoč v iskrenost obljub o cesarski milosti sta se napotila sedaj Zrinjski in Frankopan 13. aprila 1670. na Dunaj. Tu pa so ju zgrabili in ju vrgli v ječo; malo nato so ju prepejali v Wiener-Neustadt. V nasprotju s določbami stanovske ustave so ju postavili pred nemško sodišče na nemški zemlji; kljub protestu in dasi se je zlasti Zrinjski siljeval braniti, so ju obsodili na smrt. O Petru se je glasil predlog državnega odveta, da je »zagrežil več kakor ostali, ker je hotel postati to, kar je Njeg. Veličanstvo, namreč kralj Hrvaški ter je tedaj zares vreden, da dobi na glavo mesto kronske krviški meč« Dne 30. aprila sta bila oba obglavljena. Isti dan je končal na morišču na Dunaju Nadaždi, nekoliko mesecev nato pa tudi Erazem Tattenbach.

To je bil obenem konec obeh najimenitnejših hrvaških rodov. Ves njihij imetek je bil zaplenjen. Katastrofa Zrinjsko-Frankopanska pomeni višek nemške oblasti na Hrvaškem. Dunajska vlada je trdila, da se je upora udeležil ves narod ter je zato ukinila ustavo in več let ni imenovala bana. V deželi so vladali nemški poveljniki, Hrvaška se je smatrala za avstrijsko provinco.

Namen Zrinjskega in Frankopana je bil osvoboditi Hrvaško izpod oblasti nemških Habsburžanov, katere sta smatrala za glavne sovražnike hrvaške samostojnosti. Postala sta žrtve boja za narodno osvoboditev, dasi ju ni gnala v boj narodna zavest v današnjem po-

stojanju. Takrat je narodna predstavnost še vedno plemstvo; kar bi plemstvo v svojem partikularističnem stremeljenju doseglo na samostojnost hrvaškega kraljevstva, to bi ostalo v korist naroda. Oči objokujejo Belo goro, dasi je bila na njej končana samostojnost plemstva čeških dežel; junaški habsbovskih plemi so bili v resničnem življenju člani srbskega plemstva. Zato po pravici slavimo spomin Zrinjskega in Frankopana, saj sta se borila za osvobodjenje Hrvaške, dasi pač tako, kakor so jo doba, v kateri sta živela, sploh mogla boriti.

A. M.

Pred glavnim zborom JDS.

Prihodnjio nedeljo teden se zberejo v Ljubljani zastopniki krajevnih organizacij JDS. v Sloveniji, da čujejo poročilo načelstva o delovanju stranke v preteklem letu, da izrazijo svoje mnenje o tem delovanju in da določijo smer, v kateri se naj v bodoče giblje delo stranke za ljudstvo.

Prihod Srbov in Hrvatov.

Temu zborovanju bo dalo poseben slavnostni značaj, da pridejo med nas zastopniki Demokratskega kluba v Narodnem Predstavništvu, ki tvori jedro velike državne jugoslovanske demokratske stranke od Velikoveca do Skoplja. Odveč bi bilo naglašati, da bodo tako na običnem zboru JDS. prvi zastopana vsa tri jugoslovanska plemena in da se uresniči vidno želje, ki smo jih napredni in demokratični Slovenci gojili pred vojno, da ustvarimo močno politično stranko Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Narodna misel.

Narodna misel prednjači še vedno v naši politiki. Kaj nam pomaga samostojna država, ako ne uravnomo državne politike tako, da izbršemo umetne razlike, ki so jih med nami ustvarili in gojili sovražniki. Velikanska notranja sila, ki nas je gnala med vojno k ujedinenju vseh treh plemen, se mora pokazati v resnem in vzornem delu za zblizanje in popolno združenje, da ne bo med nami nobene razlike več, da nam bo Jugoslavija vsem trem enako ljuba, enako dobra domovina, v kateri bo vsakdo užival enake politične pravice. Delati moramo na to, da strnemo čim prej v resnici vsa tri plemena v en rod, v katerem naj vladajo brez ozira na plemenske razlike samo najboljši in najposposnejši med nami.

Državna misel.

JDS. je edina stranka v državi, ki priznava to načelo in ki je pripravljena žrtvovati za njega uresničenje vse svoje sile. Sedaj, ko je dosežen prvi cilj, skupna država, se morajo ustvariti tudi takšni pogoji, da bo jedinstvo ostalo, da se bo utrilo in da bo koristilo. Jedinstvo ne sme ostati teorija, marveč mora nositi našemu ljudstvu praktične koristi.

Naše jedinstvo ima še mnogo notranjih in zunanjih nasprotnikov, ki bi nas radi s besedami in dejanji razbili in napravili neslogo. Zbor zaupnikov JDS. bo imel priliko, da obnovi prisrčno in poglobi vezi med Slovenci, Hrvati in Srbi.

Demokracija — vlada ljudstva.

Demokratska misel zahteva vlado ljudstva. To je stara ljudska zahteva, ki je dvojno upravičena sedaj, ko so se vrnili v svoje domove izmučeni in utrujeni vsi oni stototiski mož, ki so leta in leta ždeli po strelskih jarkih in tvegali svoje življenje v korist sovražniku in ko so rodine doma trpele muke, o kakršnih se pred vojno ni nikomur sanjalo. Vse te močice so site starega načina vladanja od zgoraj navzdol, starega političnega jerobstva, ker so zrele in ker vedo, da si znajo same izbrati zastopnike in vlado po svoji volji, ki bo zastopala njihove interese. Naša kraljevina ne sme biti in ne bo to, kar je bila stara Avstrija. Pri nas mora vladati mir in red in vsakdo mora imeti enake politične pravice, vsakdo priliko do služaja, in država nam mora biti sredstvo, da vse to dosežemo. Prej je država bila žandar, sedaj si hočemo ustvariti z njo instrument za varstvo, instrument napredka, instrument, ki ga ima v rokah zrelo ljudstvo samo.

Trdna organizacija.

Organizacija v stranko je sredstvo, da doseže narod svoje cilje. V stranki se vrši organizirano politično življenje, s stranko vpliva množica organiziranih pristašev na tok državne politike in državne gospodarstva. Strankino časopisje tolmachi pristašne težnje in jih veže vsak dan in teden med seboj. Na shodih, sestankih, razgovorih, v krajevnih organizacijah se pristaši razgovarjajo o strankinih potrebah in težnjah, to je o potrebah in težnjah organiziranih pristašev. Jugoslovanski demokrati so danes najmočnejša politična organizacija v Sloveniji. Izven Slovenije še ni prišlo do tako intenzivnega organizatornega dela, zato pa se je ustvaril v Narodnem Predstavništvu Demokratski klub kot danes najmočnejša parlamentarna organizacija. To se bo moralo kmalu poznati v sestavi vlade, še bolj pa v smeri vladine politike, ki bo morala postati mnogo bolj demokratska kakor je sedaj. Jugoslovanske demokrate čakajo velike in težke naloge. Mi smo odgovorni za demokratsko obliko države in vseh njenih odredov. Organizirani pristaši in simpatizanti morajo sami in po svojih zmožnostih v strankinem vodstvu, v Narodnem Predstavništvu in na vseh mestih delati v tej smeri in v tem smislu.

Solidarnost slojev in socialna pravica.

Največji del našega naroda je poljedelski. Manjši del tvori malomeščan, obrtnik, državni in zasebni uradnik in član prostega poklica. Vsi ti imajo ali iste, ali slične interese. Velikega kapitalizma pri nas ne najdemo. Člaven je agrarni velekapitalizem, ki ga mora odstraniti odločna in hitra agrarna reforma. Kakor bi se ves narod odločno protivil velekapitalizmu, tako se protivil odločno komunističnim idejam, ki se nejasno kuhajo v nekaterih razgretih glavah. Izrastke na levo in desno mora prirežati v načelu čut solidarnosti interesov teh slojev in praktična pametna socialna politika, ki daje vsakemu svoje in ki omogoča najbednejšemu proletarcu, poljedelskemu in mestnemu, osiguranje življenjskih pogojev in življenja, ki je vredno mislečega človeka.

Bodoče naloge.

Naloge, ki čakajo jugoslovanske demokrate in ki morajo biti izvršene, niso lahke. Ne sme ostati pri obljubah. Mi vsi hočemo videti dejani. Ni vse izvedljivo na prvi mah, toda najnujnejše je treba izvesti, za večje zgradbe je treba že sedaj pripravljati kamenje. Mnogo je napravljene v zadnjih mesecih. Mnogo več je treba napraviti v bodočih in odstraniti tudi napake, ki so se napravile. Zdrava kritika, ki združuje z napadom tudi voljo, napraviti nekaj boljega, je v političnem življenju kakor nevihta, ki prežene sopare in izčisti zrak.

Vsako naporno delo začeti mora vsak pri sebi v svoji hiši. Dela je mnogo v stranki, v Sloveniji, v Narodnem Predstavništvu. Organizacije je treba izpopolniti, da bodo v sklenjenih vrstah preprežale vso Slovenijo in vso Jugoslavijo in družile demokratske simpatizante v skupno delo. Od oseb, ki jim kraljeve organizacije zaupajo in ki jih pošljejo v strankini odbor in razna zelo važna stranki pripadajoča mesta, je odvisno, kako se bo nadaljevalo strankino in narodno delo.

To so nekatere glavne misli, vodilne za praktično izvrševanje našega programa in dela. Treba bi bilo povedati še marsikaj, zlasti konkretnega. To se zgodi na strankinem zboru, ki bo pregled naših sil in njih razvrstitev za tedne in mesece pred nami. Sestati se smemo s ponosno dvignjeno glavo, v svesti, da pomenimo v državi nekaj in da je treba z nami računati. Da bomo mi obračunali z nasprotniki naroda in države, to bodi naša briga, v kolikor je to potrebno za ljudstvo. Surovega političnega boja ne potrebujemo, ne želimo in nečemo ter si ga tudi ne damo vsiliti. Na svidenje, jugoslovanski demokrati, na strankinem zboru!

Ljubljanski vtisi.

Tujerodni častnik, ki se je nekaj časa mudil v Ljubljani, je odgovoril na moje vprašanje, kaj pravi o Ljubljani in njenih prebivalcih, sledeče:

Lega Ljubljane je lepa, poleti mora biti bivanje tu prav prijetno. Grad, divovski park, pokrajina ob Savi, v ozadiju Alpe, cel kraj je name napravil simpatičen vtis. Mesto samo je pa silno zanemarljivo, pomislite samo na vtis, ki ga dobite, če stopite iz glavnega kolodvora: razpadle planke, jarek poln vode, cesta, ki pelje v mesto, ima komaj pol metra širok trotuar, hiše ob njej so majhne in starinske, umazane, barva od njih odpada — pogledite druga moderna mesta, pred glavnim kolodvorom so vedno najlepše, oziroma stavbe, pred vsem hoteli, prostori trg z nasadi, cesta, ki pelje v mesto je najlepše boulevard. Boulevard vam v Ljubljani sploh manjka, edino Bleiweisova cesta izgleda bolj veličavno.

Svetoval bi vam pretvoriti prostor pred hotelom Slonov v krasen park z enim ali dvema visokima vodoimetima, morda poznate dunajski rotovski park s svojim eksotičnim drevjem, nekaj takega manjka Ljubljani: veliki mestni, eksotični park. Če zazidate prostor pred Slonom, bo vse skupaj navadna, dolgočasna ljubljanska ulica.

Dva krasna pitoreskna kotička ima Ljubljana, to je Mestni trg z rotovžem in vodnjakom in pa Marijin trg s frančiškansko cerkvijo, ki izkleda čisto italijansko, samo škoda, da ga kazi visoko moderno poslopje nasproti cerkvi, ki je kakor pest na oko.

Vidi se, da je vsako urejanje in opleševanje mesta med vojsko počivalo, treba bo dosti, silno dosti izboljšati. Predvsem razdrapane ulice in tlak s tem zares madijskim blatom. Sploh ne vem, kako da me Ljubljana spominja na madijska provincialna mesta; par večjih ulic z enim obleganim kinematografom, ostalo vse majhno, staro, umazano, kmetsko.

Kar me je pa v javnem življenju zelo iznenadilo, to je manjkanje vsakega športa, pri nas se peča vse — mla do in staro, moški in ženske, v mestu in na deželi — s športom, pri vas je žalosten nadomestek za to zaduhla kavarina in gostilna — alkohol. V tem ste še prav daleč nazaj. Zato se tudi pri vas vidi silno malo lepih, krepkih športnih postav, niti moških, niti ženskih, posebno med izobraženci ne. Naravnost neverjetno je pa, da imate nobenega modernega javnega kopališča. Ali ne veste, da se kultura naroda meri po relativnem številu javnih kopališč in po rabi mila?

Po cestah je vse preveč postaćev; to kar ste mi rekli, da je promenada — pač le brezsmiselno prerivanje nedorazne mladine v nerazsvetljeni ulici. Vidite, da se ne skrbijo dosti za to, da bi se mladina zaposlala v prostem času na kak pameten način.

No, in ker ste me še vprašali za ljubljansko modo in rekli, da moram biti tudi v tem odkritostčen, vam povem, da se tudi tu pozna letna vojska in odrezanje od svetovne mode, posebno ženski kostumi so naravnost fantastični, pomislite samo na lisiče kože okoli vratu, za človeka, ki pride iz Pariza, naravnost nekaj smešno — groznega...

Dalmatinska železnica.

V založbi »Nove dobe« v Splitu je izšla mala brošura vsebujoča izvleček predavanja inž. Senjanovića, ki ga je omenjeni imel v sredi sučca t. l. o dalmatinskih železnicah v Jugoslaviji. Ker se predavatelj ni dotaknil samo ožjih dalmatinskih odnosov v železniški stroki, pač pa je posegel tudi v precejšnji meri v razmere sosednjih pokrajin naše države in sicer osebno Like, Slovenije, Bosne in Srbije, je potrebno, da se spregovorijo tudi od naše strani par besed k temu vprašanju.

V kratkem bodi podan izvleček, posebno pa glavne točke tega zanimivega predavanja. Senjanović govori v prvi vrsti o železniških zvezah mesta Split in nato v splošnem cele Dalmacije. Povdarja ravnotako oni znameniti spoj med morjem, morskimi pristanišči in njihovim zaledjem. Zanimiv je posebno govor dr. Ziliotta na neki skupščini, ki ga tu navaja. Slednji pravi: »Ako se nadaljuje izoliranje Dalmacije od onih pokrajin, od katerih ona edino lahko živi, pomeni to smrt Dalmacije, Dalmacija je danes morska luka brez zaledja. Njeno naravno zaledje sta v prvi vrsti Hrvaška in Bosna, ki sta brez Dalmacije in njenih luk obsojeni na večno gospodarsko življenje. Brez Dalmacije ne moreta živeti, ker jih bo vedno izkoriščal le tuj kapital; Dalmacija pa je brez njih morje brez zemlje. — Vsled tega potrebuje dalmatinsko obrežje, osebno Split kot največja luka mnogo dobrih zvez in sicer na sever s Hrvaško in Slovenijo, na severovzhod z srednjo Bosno ter plodno in bogato Posavino in končno na vzhod s Srbijo in podonavskimi pokrajinami.

Predavatelj razmotriva na to posamezne zveze. Precej obširno se peča s projektom na sever ter se v veliki meri ogreva za načrt Split — Knin — Bihač, po dolini reke Une in dalje na Bosanski Novi. Primerjuje ta projekt z takozvano ličansko železnico, ki se nahaja v skorajšnjem dograjenju ter prihaja končno do zaključka, da bi imela proga proti Bihaču mnogo večji gospodarski pomen. Računa pač s tem, da ima Hrvaška in Slovenija za sebe mnogo bližje Reko in bi pač prevozní stroški iz omenjenih pokrajin jako narasli ter znatno presežili one do Reke. Končno pride do zaključka, naj se vsako nadaljno gradbeno delo na lički železnici ustavi in izpelje ta železnica le kot lokalna proga do Gospića eventualno do Gračca. (Lička proga je sedaj v prometu do Vrhovca, to je ca 70 km, na delu do Gospića polagajo že tirnice, je proga skoraj gotova, ostali del do Knina, 110 km pa je gradnja nad 50% gotova.) Dalje naj se v najkrajšem času sezida proga Knin — Bihač ter dokonča v delu se nahajajoča črta Bihač — Bosanski Novi. (Med Novim in Bihačem je proga skoraj dovršena, za zgradbi bi bilo med Bihačem in Kalnom 110 km.)

Predavatelj se pri tem ozira v prvi vrsti na Split, v mnogo manjši meri na Reko, še manj na Slovenijo. S tem, da zahteva ukinjenje dograditve ličke železnice in se ogreva za progo preko Bihača je popolnoma pozabil na to važno dejstvo, da je vprašanje Trsta jako zamotano ter bo najbrže rešeno v prid Italiji; drugič pomeni ta železnica samo zvezo na severovzhod v hrvaško Posavje, tretjič Slovenija še vedno ne dobi zveze z Dalmacijo po najkrajšem potu preko Črnomlja-Ogulina, končno pa jako precejšnjo zmožnost enotnih in strmih prog iz Zagreba in Ljubljane proti Reki, kakor tudi potencialnost samega reškega pristanišča. Ako ne dokončamo seda liške proge do Knina, pač pa že v Gospiću oziroma Gračcu, potem nadaljujemo zapet ono staro avstrijsko lokalno železniško politiko, ki je ustvarila mnogo prog, ki same ne vedo zakaj nehalo na gotovem kraju brez obsežnejše zveze. Lika od lokalne železnice ne bo imela mnogo koristi, še manj pa država. Vsled tega je potrebno, da se tudi liška železnica dogradi do konca, ker bomo železniško zvezo z Dalmacijo prav kmalu krvavo potrebovali, četudi jo grade še celo leto, medtem ko bi trajala gradnja bihaške proge najmanj 3—5 let. Sicer pa se bo morala tudi omenjena proga svoječasno zgraditi, ker potrebuje Dalmacija zvezo od severa in severovzhoda, potem bomo spoili obe progi med seboj potom zvezne linije med Plaškim in Bihač-gradom. Promet Reke je že pred vojno z 70% vzdrževalo jugoslovansko ozemlje in vsakdo bo priširil, da reška proga iz Ogulina do Reke ne bo v stanju prevzeti večjega prometa kot pred vojno, ker je že takrat promet značilno osehnil še nad 24 tovornih vakov v vsako smer, kar znači za izrazito evropsko progo z velikimi postajnimi razdaljami tako mnogo.

Dalmacija se mora iz tega in še mnogih drugih gospodarskih razlogov snoviti na vsak način tudi s Slovenijo preko Črnomlja — Ogulina, ter dalje po najkrajši poti, ker bomo nrisli vsi v slovenski izvoz in izvoz od tega mesta, radi nezadostne kapacitete reške luke tudi v Dalmaciji. Slovenski promet

»V zapuščini Stanka Vraza je izvirno opisan, in sicer v nemškem jeziku, opis narodne noše. V tem opisu se neimenovani pisatelj (Allec?) sklicuje na slike, katerih pa v rokopisu nisem našel.

Naš slavni slikar Matej Langus (rojen v Kamni gorici 9. septembra 1792, umrl 20. oktobra 1855) je izdal leta 1842. malo sliko Kranjce v kmečki noši iz ljubljanske okolice. Reprodukcijske te slike so se prodajale v črnem tisku po goldinarji, barvane po 1 gld. 40 krajcarjev.

Na Šmarini gori je leta 1846/7 slikal Langus veliko kupolo. »Zadej za orogljami so lične podobe mnogih romarijev v kranjski narodni noši in s kranjskimi obzori.« (Glej »Dom in Svet«, leta 1904., Vik. Steska: »Matej Langus«, str. 394.)

Slovenske narodne noše iz ljubljanske okolice in noše zilijskih Slovencev se nahajajo celo v Moskvi v Rumjancovskem muzeju. Bogumil Vošnjak piše v svoji knjigi: »Na razsvitcu« — Ruske študije — (l. 1906), stran 223:

»Noše slovanske, ki so bile razstavljene na slovanski etnografski razstavi leta 1867., so shranjene v tem muzeju v stekleni vitrini z napisom »Slovenci«.

Nošo zilijskih Slovencev (za 6 oseb) je dal na lastne stroške na Zili napraviti župnik Matija Majar Zilijski. (Glej »Dom in Svet« l. 1893., str. 200.)

Iz vseh teh opisov je razvidno, da se je tudi narodna noša od časa do časa nekoliko izpreminjala, po nekaterih krajih bolj, po drugih (kakor v Beli Krajini) manj. Glede pokrival je peča najstarejša, star je pa tudi šapeli. Novejša je avba. (Po mnenju dr. Walter Šmida se je bržkone iz Bavarskega za časa Marije Terezije — 1740 do 1780 — nekaj zanesla; glej »Carmilolo« leta 1909., stran 42). Prav tako so se tudi drugi deli obleke zamenjavali z novimi. V »Novicah« z dne 21. svečana 1849, št. 8 piše Podlipski (župnik Hlinciger) proti novejšemu plašču in se zavzema za dolgo zimsko sukno iz pravega domačega podvana (podlana) z rdečo podlago. Ženske naj bi po njegovem mnenju pozimi nosile namesto golih obočevljen, rale stare, dolge suknje, jone, iz podvana, podložene s škriatom. Noveštv in družice naj bi namesto avbe nosile stari šapeli, ali pa naj bi bile golozlave s lepo počesanimi lasmi, spletenimi v kite, ter ovenčanimi z barvnimi trakovi in rožami.

Trsta pa je znašal dnevno čez 20 tovornih vlakov v obeh smereh. Končno bo pa tranzitiralo Slovenijo proti Dalmaciji mnogo blaga iz severnih srednjeevropskih držav.

Dalje omenja Senjanovič vzhodno zvezo Dalmacije preko Bosne v Srbijo. Split naj se spoji preko Ržana na Prozor in od tam čez Fojnico v Sarajevo in preko Vardišta na Stalač oziroma preko Uvca na Mitrovico in Skopje. Dotika se pri tem projektu omenljivega vprašanja ali naj se izpelje omenjeni projekt ozkošeni ali normalnošeni. Po raznem dokazovanju se odloči z ozirom na bosansko omrežje za ozkotračni kolosek, toda s pripombo, da naj se zobčasti odseki preko Konič in Komar planine opuste. Pravilo naj bi bilo, ozkošeni prog si ne želimo, zobčastih absolutno ne. Predavatelj skuša dokazati, da ni mnogo razlik med ozkošeni in normalnošeni progo kar se tiče kapacitete proge, pravi na primer, da se lahko izvažja brzina 45 km na uro, da se je izvozilo na progi Doboj - Sarajevo dnevno do 30 vlakov.

Proga od Splita do Sarajeva bi znašala 239 km. Med Sarajevom in Vardištem je okoli 140 km, med Vardištem in Užicami je potrebno dograditi 50 km, od tam pa je izpeljana precej primitivno, toda po ugodnem pozemlju po dolini reke Morave ozkošena proga na Stalač v dolžini 150 km. Dograjenega je torej 290 km, za zgraditi bi bilo še ravno toliko. Celotna proga znači jako važno transverzalko med morjem in osrčjem države in bi se na njej razvil prav gotovo tako velik promet, da prav gotovo ne bi zadostovalo 30 vlakov na dan, posebno če vpoštevamo, da na ozkošeni progi ni mogoče storiti z ozirom na manjše stroje in slabše vlečno napravo vlake preko 30 vagonov. Na omenjeni progi moramo računati dnevno na najmanj 2 brzovlake, 5 osebnih in 15 tovornih in režijskih vlakov v vsako smer, kar da skupno že 44 vlakov. Promet bo pa gotovo še večji. Moramo pa stremeti tudi za mnogo hitrejših brzovlakov kot 45 km na uro, zasile tovorne vlake, ki bi prekrbovale uvoz in izvoz cele Srbije proti morju.

Vsled tega se moramo odločiti za normalno železnico. Dalje govori zato tudi dejstvo, da je potrebno dograditi še polovico cele proge in da je črta med Sarajevom in Vardištem zgrajena na podlagi kot normalnošena proga in le tir je položen ozkošeni, tudi med Bosanskim brodom in Sarajevom je večina proge v podlagi normalne v tiru ozkošeni. Celotno bi bilo potrebno pregraditi le progo med Užicami in Stalačem, ki pa vodi po mnogo ugodnejšem terenu. Z ozirom na vse povedano se bodo morali merodajni faktorji odločiti za glavno progo prvega razreda z normalnim kolosekom, ne pa za ozkotirno skrupulo, ki bi postavljala naše glavno omrežje kot nekaj unikum v posmeh celemu svetu.

Predstolečo razpravo sem napisal v prvi vrsti radi tega, da naša javnost sprevdi važnost železniških vprašanj, da izve o delu in zanimanju naših sodržavljanov v Dalmaciji. Ne smemo nikakor dopustiti, da bi se ne glede na naše mnenje gradile železnice, bljode v obraz vsakemu modernemu železništvu.

Tacitus.

Preosnova srednjih šol.

O tem vprašanju je izšlo v zadnjem času več člankov, kar kaže, da na srednjih šolah marsikaj ni v redu, da bo treba popravljati, preosnavljati. Vlada je uvidela nujnost in sklicala v tej zadevi anketo. Na njej se je, kar smo zvedeli iz članka dr. Pipenbacherja v 98. številki tega lista, skušalo vpeljati enotno nižjo srednjo šolo, da celo osemrazredno realko z latinščino. Ta boj za preosnovo je dobil sedaj čisto določene oblike: zastopniki klasične filologije hočejo spraviti vse srednje šole na staroklasičen tip, to se pravi, vpeljati hočejo povsod latinščino, češ, oni je barbar, nekulturen človek in sploh nesposoben za višje duševno življenje, kdor se ni na srednji šoli vbiljal z latinsko slovnico, oni pa, ki je razven nje celo grško tolkel, ta pa lahko s preziranjem zre na drugo plebs.

Dvanajsta in najpripravnejša ura je, da poderemo lončeni prestol teh zakrknjenih mogotcev, ki morijo našo mladino s šaro in jo odtušijo modernemu in narodnemu življenju. Navadna fraza klasičnih filologov je: »Le kdor se je latinščine (in grščine) učil, je kulturn človek, le on ima vpogled v antiko, na kateri sloni cela naša kultura (kar seveda ni res!). Antično kulturo se da pa le spoznati s čitanjem izvirnih pisateljev, a ne s čitanjem njih prevodov. In zato je neobhodno potreben za vsakega kulturnega človeka študij vsaj enega staroklasičnega jezika na srednjih šolah.«

Marsikdo že ne ve, da je to čisto navaden bluff! Vzemimo samo latinščino, ker ure grščine so itak povsod že štete. Gimnazijci požre latinščina največ časa, kajti osem let se mora dan na dan moriti z njo. In je morda končni uspeh vreden tega mnogoletnega truda? Ali se mu morda odprejo vrata antične kulture in ga obsije jasno njeno solnce? Nikakor ne! Le pogledimo si dela latinskih pisateljev, ki jih je prečital v teku šolskih let, da to presodimo. V 3. razredu začne z odstavki iz Korneja Nepota, kratkimi, suhi, dolgočasni življenjepisi, ki 13letnemu otroku ne nudijo res prav nič. V 4. razredu čita Cezarjev popis galske vojske, to se pravi ropanje, požiganje in klanje romanijskih Rimljanov, ki so našim

ločnejši narod cele zgodovine! po deželi oslabelega galskega naroda... der Krieg als Erzieher, tako smo slišali še pred letom dni. V 5. razredu se čita pesnik Ovidij, toda pristrižen ad usum delphini, saj se najlepše njegove stvari ne morejo čitati v šoli. Učenec ga spozna torej samo enostransko in nepopolno. V 6. razredu, Bog se usmili, zopet popis vojne, Salustova knjiga o vojni zoper Jugurto, o antični kulturi spet ne duha, ne sluha! Potem se navadno od 6. do 8. razreda čitajo še sledeči pisatelji: Ciceronovi politični govori, spisani od tega čvečka za trenutek in pozabljeni v istem trenutku, razven seveda pri klasičnih filologih, ki svoje suhe duše napajajo ob njegovih vzvišenih slovnostnih konstrukcijah že 2000 let. Potem Vergilova Eneida, plitka, umetno konstruirana bajka, par odlomkov iz elegikov (ki se pa le redko čitajo) in krvava zgodovina rimskih cesarjev od Tacita, ki nam kaže vso antično nekulturnost. Edini Horac more dati učencu malo vpogleda v to, kar imenujemo antično kulturo, pač pa le tedaj, če je profesor zmožen, dati dober kulturn komentar k njegovim pesmam. Da bi se pa radi par pesmi Horaca gimnazijci morali učiti osem let latinščine, da malce poduhajo staro kulturo, je tako strahovit nonsens, kakor malokateri na svetu.

»Enkrat prišel bo dan, ko bo latinščina ravnotako izginila iz naših srednjih šol, kakor bo grščina. Antično kulturo bodo pa takrat črpali dijaki temeljiteje iz dobrih prevodov kulturnih klasičnih pisateljev (ne morda popisov vojsk!) in iz čitank, ki bodo sestavljene iz odlomkov del najboljših modernih pisateljev, ki so pisali o antiki. Najvažnejšo vlogo v tej čitanki bodo pa imele reprodukcije umotvorov antične umetnosti. Tako bomo prišli bližje antiki kakor s premievanjem slovnice. Če so klasični filologi res interpreti stare kulture, naj nam kmalu podajo kako tako knjigo, drugače bomo imeli še vedno o njih mnenje, da le vsled svoje nezmožnosti naglašajo edino le slovnico.

Jasnosti in bistrosti v jezikovnem izražanju se bodo pa srednješolci učili pri francoščini in angleščini, dveh jezikih, ki sta v jasnosti in preciznosti najmanj toliko vredna kakor latinščina, a imata še to prednost, da sta živa jezika. Vsa klasični filologi, ki zna perfektno oba ta jezika, bo gotovo temu pritrili.

Kdor bo pa rabil latinščino za študij zdravilstva ali prava, lahko napravi v prvem letu svojega vseučiliškega študija enoleten kurz za njo, kakor je bilo to dosedaj določeno za abituriente realk in jim je popolnoma zadostovalo. Klasične filologe pošljimo pa vse skupaj v zaslužni pokoj in dajmo jim celo plačo do smrti, da ne bodo govorili o kaki krivici! Mladina ni zaradi njih tu, kakor si domišljajo! Bojijo se propada svoje stroke in izgube svojih profesor-skih služb, zato delajo tako strašno reklamo za svojo staro robo, ki je nihče več ne bo kupil. Čas pride prei ali slei, ko jih bomo poslani med staro šaro gledali kot nekatere muzejske prikazni in — v interesu povzdiga splošne kulture — sam Bog da, da bo ta čas prišel kmalu!

V-č.

Francozi in Angleži za naše knjižnice.

Sredi letošnjega marca je izšla v Parizu (Rue des Ecoles 60) prva dvojna številka »Revue Yougoslave«, mesečnika, ki ga izdaje »vseučiliška liga« Srbov, Hrvatov in Slovencev (La ligue des Universitaires Serbo-Croato-Slovenes) in ki jo urejuje kaj spretno in srečno g. A. Arnautović.

Po obsegu, vsebini in tudi vnemni obliki, opremljena je celo z nekaterimi ilustracijami, je pač najboljša od vsega kar smo izdali doslej propagandnih spisov in revij v tujino, občasni pa jo od revije, da zavzame tudi v lastni hiši čim naodličnejše mesto. Bogati vsebini, — prinaša med drugim tudi krasen francoski prevod Lovro Tomanovega soneta O Sava! s kratkim biografičnim komentarjem, izvzemam članek o osnutku velike francosko-angleške dobrodelne akcije za jugoslovanske knjižnice, akcija, o kateri danes še le prvič čujemo, ki pa obeta postati za nas vse največje kulturne važnosti in zasluži podvojeno pozornosti vse naše prosvetne javnosti, ki bo v francoski in angleškem vseučiliških krogih spočeto plemenito pomožno akcijo sprejela z veseljem navdušenja in hvaležnosti.

V naslednjem prinašam z J. J. signirani članek: Francosko-angleška dobrodelna akcija za jugoslovanske knjižnice.

Sovražniki, ki so bili vdrli v Srbijo, oropali so jo vseh bogastev njenih bibliotek; na Hrvatskem in Slovenskem pa je avstro-ogrski tlak dosegel iste vspehe: Vsa Jugoslavija je primorana, da vzpostavi svoje knjižnice znova od tal do vrha. V Parizu se je sedaj osnoval pokroviteljski odbor v pomoč ti vzpostavitvi. Sestavljen je iz najvišjih francoskih dostojanstvenikov:

MM. Baudrillard, rektor katoliškega inštituta v Parizu. — Belin, ravnatelj srednješolskega pouka. — Bérard vseučiliški profesor. — Berthelot, polnomočni minister in ravnatelj političnih in trgovskih zadev. — Blanchard, profesor na medicinski fakulteti, član zdravniške akademije. — Carnat, stalni tajnik akademije za knjižništvo. — Co-ville, ravnatelj višješolskega pouka. — Delage, član inštituta, vseučiliški profesor. — Gautier, predsednik »Alliance française«. — Hommerot, podnec. — Lacroix, stalni tajnik akademije znanosti.

sti. — Lapie, ravnatelj inštituta šolskega pouka. — Léger, član inštituta, profesor na Collège de France. — Loti, član francoske akademije. — Lyon-Caen, stalni tajnik akademije etičnih in političnih znanosti. — De Margerie, francoski poslanec v Belgiji. — Mausson, član francoske akademije. — Mouton, sekcijski načelnik v ministrstvu za javni pouk. — Painlevé, član inštituta, bivši ministrski predsednik. — Perrier, član inštituta, ravnatelj naravnoslovnega muzeja. — Petit-Dutaillis, ravnatelj uprave vseh univerz. — Picard, stalni tajnik akademije znanosti. — Poincaré, mestoravnatelj pariške akademije. — Richet, član inštituta, vseučiliški profesor. — Vidor, stalni tajnik umetnostne akademije.

Ta odbor objavlja naslednji oklic: Z junaštvom svojega naroda in zmago zaveznikov priborila si je danes Srbija osvobodjenje svojih zemelj in končno javno neodvisnost; tudi se je popolnoma ujedinila; vsi Srbi, Hrvati in Slovenci tvorijo danes eno samo svobodno državo, od Drave tja do Grčije in Adrije tja do Bulgarske.

Toda naloga še ni končana. Ne samo potom orožja, tudi potom znanosti in trgovine, potom duševne in gospodarske odvisnosti poskušale ste centralne države zaslužiti si svoje sosed. Profesorji in trgovski agenti iz Dunaja in Berlina bili so pričeli svojo ofenzivo in preplavili dežele že davno pred vojaško invazijo. Srbi si morajo priboriti nazaj še svojo polno prostost v trgovini in prosveti; oni hočejo enkrat za vselej zajeziti pot v naše Sredozemsko morje prav tako »kulturni« kot »Drangu« Germanov. Z vsem pravom pa smejo tudi zahtevati, da jih zapad tudi v novem boju podpira prav tako, kot v prejšnjem; ne bodo klical zama, ves civilizirani svet bo prihitel k sodelovanju.

Prva njih skrb gre za novo zgradbo šolskega pouka, za obnovitvijo njihovih šol in knjižnic, ki so jih bili vilmolici sistematično razdejali in izropali... Oni prosijo vlade, vseučilišča, vse znanstvene organizacije, vse antantne občane, da jim čim hitreje prisloščijo na pomoč; oni hočejo, da se izobrazuje naslednjih dijaštvo po zapadnih metodah in osnovah potom knjig, razprav in del iz Zapada. Ker pa so preizkusili med vojno pred vsem prisrčno uslužnost francoskega sodelovanja, so pred vsem Francozi, na ktere se obračajo, je francoska plemenitost, od katere pričakujejo prve pomoči. Francoska vlada, razni oddelki francoskega inštituta in precejšnje število velikih znanstvenih in literarnih društev je že obljubilo svoje zbirke periodičnih publikacij. Ko bi se hoteli radevolje pridružiti ti prvi skupini dobrotnikov še avtorji in založniki, razpolagala bi prenovljena Srbija v tem trenutku za neobhodno potrebnim orodjem; in če bi pripojila še široka francoska javnost svojo pomoč, koliko knjig, skoraj pozabljenih v naših zasebnih knjižnicah, bi se vse manjše rabilo in prineslo domovini vso večjo korist in srbskih šolah.

Grozovita vojna osoda privedla je tisoče mladih Srbov v Francijo, ki vsi so cela štiri leta posejali naše primerne in srednje, teoretične in praktične šole, in naše univerze. Vsa ta mladina, ki ji je postala francoščina drugi jezik, se vrne v domovino v svoje kraje. In hoteli bodo prav povsod, makar v najoddaljenem kotičku, svojih mestec, ustanoviti javne knjižnice, ki bi nudile za praznik in nedeljo bralcem francoske knjige vseh vrst: vse, kar se jim bo tam doli pripovedovalo o Franciji, vse, kar jih bo spominjalo na njihovo bivanje med nami, naše zabavne in naše učne knjige, naše knjižne igradice in naše dragocene knjige, naši znanstveni folijanti ali naše pravilice, naša znanja, naša literatura in naša vpadljajoca umetnost, naši potopisi in naše pesmi, ni tu ničesar, kar ne bi služilo, da jih vzdrži v znanju francoščine in jih seznanja pobježi z vsem, kar je francoskega.

Srbski častniki in vojski so živel v tako dolgem in bratskem intimnem prijateljstvu z našimi vojski vseh šar; mejsebojno spoštovanje in ljubezen spleta sta med obema tako močne vezi, da je postal za vse naš jezik nekaka dedščina po ti vojni. V vseh vojaških serklijah, ki jih bodo posejali častniki nove kraljevine, v vseh poslovalnicah, ki jih bodo posejali demobilizirani vojski, bo prav tako treba francoskih knjižnic; tu bi bila dobrodošla vsa dela, ki bi nam ohranila kult našega jezika in naše literature.

Gospod Zujović predsednik srbske akademije znanosti, ima nalogo, da centralizira vse knjige, nove ali rabljene, ki bi jih hoteli francoski prijatelji darovati srbskemu narodu. Darila prosimo izročiti ali poslati na njegov naslov in na naslov l'Office Scolaire Serbe 96, boulevard Raspail, Pariz.

Člani proviz. urada so: gg. Bérard, Zujović, Jakšić in D. Končić.

V Londonu pa si je naredilo »Kraljevo literarno društvo« nalogo, da centralizira knjižna darila iz Anglije.

Gospa Woring je pooblaščenka, da prevzame vse knjige, ki bi jih rovali angleški narod Jugoslovonom. »Avstrijci in Bolgarji«, pravi društveni oklic, so vodili vojsko celo proti črkam mučniške Srbije.

Vavpotič.

4%
Podpisujte držav.
posojilo!

Dr. Roman Ravbar:

Les Slovènes et l'Autriche.

III. (Suite.)

Enfin: le parlement convoqué en 1917 donne libre cours aux doléances toujours plus fortes des députés d'une nation opprimée. Le moment d'agir est venu. Le dr. Krek (?) et le dr. Korolec (actuellement vice-président du cabinet de Belgrade et ministre de l'approvisionnement) se révoltent contre la politique du dr. Sušteršič lui arrachant le pouvoir absolu qu'il exerçait implacablement sur ses adhérents. Tous les députés slovènes se réunissent aux Croates et aux Serbes pour former une seule organisation parlementaire le »Jugoslanski klub« (Club Jugoslave) qui travaille directement contre la monarchie: il envoie à l'Entente des renseignements importants (sur l'armée autrichienne, sur les progrès de l'idée jugoslave dans le Sud de la monarchie etc.) par ses courriers qui rapportent les ordres des nos émissaires auprès de l'Entente et surtout ceux du »Comité Jugoslave« qui cependant — forcé par les Italiens — a quitté Rome pour siéger successivement en Suisse, à Paris et à Londres. Il fait de l'opposition pour le vote des budgets et afin de combattre plus efficacement le gouvernement, se lie étroitement avec les Tchèques et les Polonais. Les journaux français (p. e. »Le Temps«), italiens et anglais rapportent avec satisfaction les nouvelles du travail parlementaire de nos députés et leurs plaidoyers pour la chose jugoslave, dans lesquels ils déclarent avec toujours plus de netteté qu'il n'y a plus de compromis possible avec l'impérialisme viennois et que nous voulons ériger notre propre »coin de feu« sur un fondement solide appuyé sur la démocratie moderne de l'ouest. Voici par exemple quelques passages d'un discours prononcé devant la chambre des députés de Vienne le 6 mars 1918 où le vote du budget fut refusé au nom des Jugoslaves: ... La base de toute paix doit être la justice vis à vis du prochain ou alors ce n'est pas une paix; c'est cette paix faite de pièces et de morceaux qui est justement condamnée par Wilson... Il n'y a plus de recul possible pour nous... Nous avons appris, et cela tout notre peuple jugoslave jusqu'au dernier homme et jusqu'à la dernière femme le sait, que la nation des Croates, Serbes et Slovènes prépare son avenir en un Etat libre et indépendant. C'est pourquoi nous sommes en première ligne pour combattre le système dirigeant actuel, et tout gouvernement qui ne voudra pas aider à nos efforts nous trouvera contre lui. Nous voulons un changement capital de système... à bas la suprématie allemande! ...

La presse devenait de plus en plus radicale et propagait ouvertement le Jugoslavisme, aussi fut-elle interdite aux soldats des régiments slovènes et croates qui commençaient à refuser l'obéissance, désertaient en masse et formaient des légions qui atteignirent bientôt 100.000 hommes appuyant activement le front allié. Mentionnons ici la grande mutinerie du 17me régiment slovène d'infanterie (1918) qui ne put être réprimée que par de nombreuses troupes auxquelles les insurgés livrèrent de sanglants combats et la rébellion des marins jugoslaves de la flotte austro-hongroise à Cattaro (printemps 1918) étouffée dans des flots de sang.

Les chefs des partis haranguaient cependant la population en de nombreuses assemblées réunies partout en Slovénie et se voyaient unanimement approuvés par des milliers d'assistants quand ils leur prêchaient la nécessité d'échapper aux jougs allemand et magyar.

Les socialistes — eux aussi — se déclaraient prêts à aider à la chose commune, le mouvement jugoslave n'étant — selon leurs principes — que la lutte contre l'impérialisme. Les journaux du 15 au 20 août 1918 à Lioubliana sont des dates nationales: le »Consell National« (organisation centrale des Slovènes) y fut fondé et l'alliance avec les Tchèques et les Polonais proclamée en présence de leurs délégués.

La fin approchait!

IV.

Les mines explosent: dans les derniers jours du mois d'octobre de 1918 se constitue à Lioubliana le premier gouvernement slovène qui arrache le pouvoir aux autorités autrichiennes. Les régiments slovènes déclarent, en même temps, sur le front, ne plus vouloir se battre: leurs camarades croates et tchèques se rallient à eux. Le front autrichien rompt par les légions jugoslaves en Macédoine et s'aple en Italie par le mouvement slave à l'intérieur de la monarchie et sur le front, s'écroule! Les régiments jugoslaves se rendent spontanément, croyant en la bonté des Italiens — devenus leurs camarades! Mais ces »camarades« les traitent en prisonniers, leur défendent le libre retour vers la patrie, les internent et les soldats jugoslaves — soldats alliés de l'Entente! — attendent encore aujourd'hui la libération après avoir aidé leurs frères actuels à gagner leur première »victoire« — qui en vérité fut celle des troupes slaves, françaises, américaines et anglaises. L'armée autrichienne fut à travers la plaine italienne vers la Slovénie, mais ici une souricière l'attend: les régiments slovènes et les marins jugoslaves, qui se sont campés de la flotte autrichienne, défont l'armée qui refuse à travers la Slovénie et en dispersant les derniers restes qui se joignent en foule dans les trains de chemin de fer: en peu de temps passent sur le territoire slovène plus de 300.000 hommes.

Les Italiens suivent lentement et péniblement possession de Trieste — appelée par Jugoslaves »ex-milano« — dont ils se disent les seuls — où ils suivent dans des mines

sur lesquels ils avaient arboré le drapeau blanc. »Troupe valeroses, glorieuses, victorieuses!« ... Mais ils avancent et malgré les protestations du gouvernement slovène en ce temps déjà aidé par les troupes serbes, ils assiègent des territoires purement slovènes. Nouvel impérialisme! Le danger commun lie plus étroitement encore tous les partis slovènes qui s'estiment parties de la Jugoslavie et les décide pour la centralisation politique avec centre à Belgrade et pour la décentralisation administrative en un seul Etat serbo-croato-slovène.

La consolidation à l'intérieur fait des progrès rapides grâce au travail intensif de nos autorités et du parlement à Belgrade, et grâce à l'impossibilité du bolchévisme: 1° parce que le parti socialiste poursuit au fond le même but que les autres partis: combattre l'impérialisme; 2° parce que nous avons peu de prolétariat industriel; 3° parce que les paysans se sont enrichis pendant la guerre ici comme partout et 4° que les masses doivent avoir et recevront aussi ce que l'Etat leur doit! Le Croate Radić — ce caméléon politique, qui a voulu nous emparer de »ses« idées bolchévistes, fut arrêté au moment même où un officier italien l'attendait dans la gare de Sušak: »Dove è signor Radić!?« — Que les Italiens emploient leur argent ailleurs! — Il est clair que durant les préparatifs pour la Constituante de notre jeune Etat le mouvement politique à l'intérieur ne peut s'endormir, mais nous savons très bien distinguer l'évolution de la — révolution!

Relativement aux affaires étrangères, le front unique dressé contre les Allemands et les Italiens réunit tous les partis et dans la presse s'affirme chaque jour la ferme résolution de ne jamais sacrifier ni Gorice, ni Trieste, ni l'Istrie, ni Fiume, ni la Dalmatie et d'arracher enfin au joug allemand la Styrie et la Carinthie slovènes. Le peuple entier porte ses regards vers la Conférence de Paris où l'on hésite à nous donner ce qui nous appartient et où l'on paraît ne pas voir les liens qui s'établissent entre les Italiens et les pires ennemis des Alliés: les Allemands, de qui Clemenceau a dit qu'ils méritaient autant de haine pour leurs victoires que de mépris dans la défaite! Citons quelques détails intéressants: la société de navigation »Österreichischer Lloyd« (capital allemand!) a réussi à vendre ses actions — aux Italiens — et peu après on a pu lire dans la presse que le gouvernement de Rome délibère complaisamment sur la demande du gouvernement de Vienne de lui concéder le port de Trieste comme port de libre importation; il est intéressant aussi de savoir que les bandes allemandes se battent contre les troupes jugoslaves en Carinthie ont tiré sur elles — avec des balles italiennes — et que la mission italienne à Maribor (Marbourg) fut fêtée avant son départ pour Vienne par les meneurs Allemands de cette ville...!!

Les Slovènes voient donc le danger qui les menace de deux côtés — mais ils ne le craignent pas, car ils savent bien qu'ils seront soutenus par les Serbes et les Croates, avec lesquels ils forment un seul corps dont tous les membres vivront ou, s'il le faut, périront ensemble! Nous ne céderons pas, nous lutterons et nous ne nous reposerons qu'après avoir vu réunies les différentes parties de notre tout si pitoyablement morcelé! Au dessus de la Conférence, il y a la Justice! (Fin.)

Politiche vesti.

NEDOSTATKI.

Poroča se nam iz Vrhniko: V noči ko je imela izbruhniti splošna železniška stavka je prišlo na Vrhniko pet italijanskih častnikov, kateri so čakali v neki stari leseni hiši ob glavni cesti v Logatec obvestila gotovih špijonov. Seveda se je za to šele pred nekaj dnevi izvedelo. Ne vemo skoro, za kaj imamo toliko varnostnih organov. Res je sicer, da se ljudstvo ne opozarja, kam naj javi vsakega takega ptička. Ravno tako je ljudstvo razburjeno, ker se najnovjši odloki glede carine ne puste objaviti pred cerkvijo in vsled tega mnogi na prinešenih stvarih izgubijo. Potem se pa zabavljaja čez državo. Treba je ljudi obvestiti... Vrhni tega pa prihajajo vedno sumljivi elementi iz Logatca. Tako je bil videti neki Černič doma iz Bovca, prejšnji delavec pri zgradbi nove železnice v Logatcu, a sedaj po milosti italijanski trgovec in glavni ovaduh. Nadalje je prihajal in še vedno prihaja Josip Urbas, posestnik hiše »Villa Urbas«, vpokojeni orožniški stražmojster in šusterčijane v Dol Logatcu, celo z živiliškimi, čehoslovakiški vlaki naravnost v Ljubljano, od koder se vozi potem proti Stajerski. Te dni je imela priti iz Logatca neka Tirolka, odposlana od Italijanov, da izšpijonira koliko se nahaja naših čet na meji. Govori samo nemško. Prosimo, da se te in slične osebe strogo nadzoruje ali pa dajo pod ključ, ker sicer bodo zapadle logaški osvetli. Nadalje bi bilo že skoro nujno, da se bi vendar enkrat oni polomljeni avtomobili, ki že skoro pol leta leže na in ob državni cesti, po kateri neprestano vozijo medzavezniški častniki, odstranili v Ljubljano. Mogoče bi bilo od njih še kaj vporabljivega. Vrhni tega se nahaja po posameznih dvoriščih še precej tovornih avtomobilov, ki od dne do dne bolj raspadajo. Prosimo, da se bi še enkrat to vse odstranilo, ker nas bodo sicer naši prijatelji še slabše sodili.

Pri zagrabitvi slovenskih LDU Beograd 29. aprila. Beograd so odpovali v Zagreb vojskova Milič tur ministri Alajović, Marinković in dr. Kruman, da prisostvovaljo svetovanju pravnih sodnih Zveznikov in Frankevskih.

Reko Wilsona. LDU Reka, 29. aprila. Narodno veče za Reko in Sušak je poslalo predsedniku Wilsonu v Pariz to - le brzojavko: Zahvaljujemo se vam iz vsega srca, da ste se tako odločno zavzeli za našo pravico stvar. Verujte nam, gospod predsednik, da se s hvaležnostjo omenja vaše ime po vsi Jugoslaviji od prve palice do zadnje koke in da ostane vedno v srcu jugoslovanskega naroda.

Ljudski shodi JDS v mariborskem okrožju pretečen teden so bili povsod jako dobro obiskani. Navzlic protitagitaciji in protishodom SLS, ki so jih vrtili na dan pred našimi shodi na istem prostoru in ob isti uri, je bil obisk vendar povsod mnogo večji kakor na njihovih protishodih. V četrtek se je vršil naš shod v Krčevini pri Mariboru, kjer se je ustanovila nova krajevna organizacija JDS, v petek na Podbrežju pri Mariboru in v soboto v Studencih pri Mariboru, kjer se je ustanovila nova krajevna organizacija JDS. Na vseh shodih je govoril profesor Voglar, na zadnjem tudi dr. Kukovec.

Ljudski shodi JDS v mariborskem okrožju se vršijo ta teden po sledečem redu: 1. maja v Mariboru ob 10. dopoldne v Narodnem domu; 4. maja pri Sv. Križu na Murskem polju, po rani maši; v Veržuju po pozn. maši in pri Mali Nedelji po večernicah. — Na vseh teh shodih govori državni poslanec Fr. Voglar.

Bojševizem od zgoraj. Na Vinici so vladale že med vojno neznosne razmere. Ondotni župnik König si je znal s pomočjo prejšnjega deželnega odbora priboriti v občini neomejeno moč ter si je znal z raznimi mahinacijami pri volitvah izbrati za občinski odbor take ljudi, ki so mu bili slepo podvrženi. Gospodaril je z občinskimi imetjem, kakor se mu je ljubilo in celo cel ubožni sklad je porabil za popravo cerkve in farože. Med vojno se je že celo gospodarilo — zlasti v aprovizacijskih stvarih — kakor se je župniku poljubilo. Okrajno glavarstvo v Črnomlju je dvakrat poročalo na prejšnjo vladno o neznosnih razmerah na Vinici in tamšnjem občinskem gospodarstvu. Toda vsi ti akti so izginili in storilo se ni prav nič. Ko je nastal prevrat, je župnik König — ki je hud pristaš Šusteršiča — agitiral z vsemi sredstvi proti novi državi, hujškal ljudi v cerkvi proti kralju Petru itd. Ljudstvo je bilo razburjeno do skrajnosti. O razmerah v občini se je opotavljalo poročalo na merodajnih mestih ter se opozarjalo na razne mahinacije župnika in župana. Toda v zvezi s tem poročilom in opetovanjem prošnjam se ni prav nič storilo. Ljudstvo je postajalo vedno bolj razburjeno, nejevolja je rastila od dne do dne. Župnik je to opazil, izbral je priliko in začel zopet s svojim hujškanjem tako, da je prišlo skoraj do velikih pobojev in do splošne vstaje sicer mirnega in zavednega ljudstva. Krivda, da je prišlo tako daleč, zadene v prvi vrsti one gospode, ki v zvezi opetovanjem poročilom o tamšnjih razmerah niso prav nič storili, da se ljudstvo pomiri. Zahtevamo sedaj, da se takoj uradno preišče razmere v tamošnji občini ter da se vse potrebno ukrene, da se ljudstvo pomiri. Ako bi se to že prej zgodilo, ne bi nikdar prišlo tako daleč. Proti župniku se pa mora uvesti stroga kazenska preiskava radi hujškanja, ker nikakor ne gre, da bi gotovi gospodje delali kar se jim zljubi. — Op. ur.: Kakor čujemo, vlada sedaj na Vinici popoln red in mir. Hujškalci, med njimi tudi župnik König, so pod ključem. Preiskava bo dognala, kam vodijo sledovi te agitacije. Svoječasno bomo poročali.

DUPLIKA.

Pozivljajo me, naj bi na uredniškovo repliko na moj članek »Ex-lex« podal dupliko. Toda ta replika mi dokazuje, da se je moj članek, zlasti njegova namen, povsem napačno umel. Pričakovati sem znanstvene replike. Na mestu tega se zadeva zavaja na politično polje. Svoje strokovnega članka nisem pisal niti kot politik, niti kot član vlade, ampak samo le kot pravnik; kako je izšel enak članek z naslovom »Zakonodaja v Sloveniji« izpod peresa vladnega tajnika Henrika Steske. Zadoščenje imam, da g. urednik sam ugotavlja, da s pravnega stališča mojemu naziranju ni lahko mogoče oporekati. Kar tiče večali manj prikritih očitke v repliki, pa poznam toliko strankarske discipline, da rečem, da taki medsebojni boji ne gredo v javnost. Za to imamo drug forum. Zategadelj izostane tu moja duplika.

Dr. Vladimir Ravnlhar.

Pojasnimo. K sinočnjemu članku »K uradniškemu vprašanju. Vse, kar je prav« smo dobili od poverjenstva za pravosodje to - le pojasnilo: Na svoje vprašanje je dobilo poverjenstvo za pravosodje, kakor ostala poverjenstva, kakor naša deželna vlada sploh, jasen pa odločen odgovor, da k sedanjim službenim prejemkom ni šteti enkratnih nabavnih prispevkov. Ta odgovor je dal Beograd, kakor tudi delegacija finančnega ministrstva v Ljubljani. Da se je centralno vlado opozarjalo, da v tem slučaju »zvišanje« draginskih doklad ni nobeno zvišanje prejemkov, da se jo je naravnost rotilo, naš odnosa od svojega stališča, je samoobsebi umevno. Spričo odločnemu odgovoru iz Beograda poverjenstvo ni moglo dati drugačnih »navodil«. Poverjenstvo torej ne zadeva niti najmanjša krivda, ako uradništvo ne bo prejelo nabavnega prispevka. Nikar berati ljudi in valiti krivdo na osebe, ki te krivde ne nosijo. Rešitev tega vprašanja leži izključno v Beogradu. Uspešna rešitev leži v rokah uradniških organizacij ter — poslanecev. Deželna vlada je storila polno svoje dolžnosti.

(Naša poročila iz Beograda in Zagreba.)
ITALIJANSKI NARODNI SVET NA REKI PRIGLASIL PRIKLOPLJENJE REKE K ITALIJI.

Reka, 29. aprila. V soboto, po italijanskih demonstracijah radi pariških dogodkov so izpraznile italijanske patrolje vse javne lokale. Zvečer je izdal italijanski Narodni svet proglas, v katerem naznanja Rečanom, da je izročil Reko Italiji. — V nedeljo je došlo na Jelačičev trg v Sušaku do spopada med italijanskimi in francoskimi vojniki. Prišlo je do streljanja. Italijani so morali naposled pobegniti. Dva izmed njih in ena civilna oseba so ranjeni. Francoski in angleški vojaki po ulicah odkrito simpatizirajo z Jugoslavlani.

SESTAVA POVERJENSTVA ZA UGOTOVITEV KONFIDENTOV.

Zagreb, 29. aprila. Včeraj se je vršila prva seja poverjenstva za ugotovitev konfidentov. Ban je zapisal članke poverjenstva, nakar se je poverjenstvo konstituiralo. Za predsednika je bil izvoljen banski svetnik Sovak. **SKUPŠČINA SRBSKE RADIKALNE STRANKE V BANJALUKI.**

Sarajevo, 29. aprila. Včeraj se je vršila v Banjaluki velika skupščina srbske radikalne stranke. Iz Srbije so se udeležili skupščine bivši ministri predsednik Ljuba Jovanović, urednik »Samouprave« Mihajlo Ilić in drugi. Iz Vojvodine se je udeležil zborovanja znani vodja tamošnjih radikalcev Jaka Tomić. — Ljuba Jovanović je v svojem govoru povdarjal, da stoji radikalna stranka na stališču popolnega edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev in da imajo pravico vstopiti v stranko tudi Hrvati in Slovenci.

PREPOVED SLAVLJA 1. MAJA V BOSNI IN HERCEGOVINI.

Sarajevo, 29. aprila. Vseled prepovedi proslave 1. maja se je napotila danes k predsedniku vlade Vojislavu Šoli deputacija delavskih organizacij, ki je zahtevala od vlade, da prekliče izdano prepoved in dovoli celotno izvedbo prvotnega programa za 1. maj. Odposlanci so zapretili z generalno stavko, ako jim vlada ne ugodí. Predsednik Šola je obljubil delegatom, da bo sporočil njihove zahteve in želje ministrskemu svetu v Beogradu.

PREDSEDNIK BOSANSKE VLADE BO V KRAJEM ODSTOPI.

Sarajevo, 29. aprila. V takojšnjih političnih krogih se govori, da bo predsednik sarajevske vlade Vojislav Šola v kratkem odstopil. Na njegovo mesto bo imenovan najbrže sedanjí poverjenik za notranje zadeve Šavić.

NOVA INDUSTRIJSKA DRUŽBA V ZAGREBU.

Zagreb, 29. aprila. V Zagrebu se je osnovala »delniška družba jugoslovanske industrije motorov«. Delniški kapital, ki znaša 1 milijon kron, je vplačala v pretežni večini zagrebska industrijska banka. Glavnica je razdeljena na 5000 delnic po 200 K. Nova družba si je stavila za nalogo, osnovali tovarno za motorje in električne stroje, motorna vozila in njih popravila. Razen tega namerava osnovati promet na podjetja za prevajanje oseb in blaga. V ravnateljstvo te nove družbe so izvoljeni med drugimi: glavni ravnatelj Jadranske banke Matija Herceg, zagrebski župan dr. Stjepan Škulji, ravnatelj zagrebske industrijske banke Veljko Tomić in drugi. Podjetje je eno tistih redkih hrvatskih institucij, ki se ne nahaja v židovskih rokah, zato mu želimo najboljše uspeha.

IMENOVANJA V JDS V BOSNI IN HERCEGOVINI.

Sarajevo, 29. aprila. Za tajnika JDS za Bosno in Hercegovino je imenovan Vasilij Grdič. Za njegovga namestnika pa dr. Vladimir Corović. V redakcijski odbor novega demokratskega glasila »Glasa Naroda« so izvoljeni: dr. Stjepan Kuklić, Vasilij Grdič, Gjorgje Pejanović in Sukrija Kurtović.

ARETACIJE V OSJEKU IN NJIH PRAVI VZROK.

Zagreb, 29. aprila. V Osijeku so aretirali večeraj zvečer več vodij boljševiške skupine tamošnje socialistične stranke, med njimi tudi dr. Fischerja in Lustiga. Prvotno so javljali iz Osjeka, da je njih aretacija v zvezi s razkritjem neke boljševiške sarote, ki je hotela povzročiti 1. maja komunističen prevrat. Kakor poročajo sedaj, je bila ta vest netačna. Aretacija dr. Fischerja in tovarišev je posledica neodgovornega hujškanja proti državi in državní obliki, do katerega se so pustili dr. Fischer in tovariši zavesti ob priliki socialistične skupščine, ki se je vršila v Osijeku pred par dnevi. Dr. Fischer je takrat v svojem govoru izjavil, da je beogradska vlada protinacionalna in da je zato skrajni čas, da pride tudi k nam rečna vlada iz Budimpešte. — Oblasti so dobile v zadnjem času v Osijeku dovolj dokazov, da se med tam več madžarskih agitatorjev,

ki delajo s vsemi silami na to, da bi povzročili med prebivalstvom nemir in nesporazume. Hujškanje na shodu je bilo tako fanatično, da je vstal proti njemu v obrambo države celo odposlanec zagrebske socialne demokracije Božić, sprav je sam na glas kot precejšen boljševik. Ako se do jutri jutraj delavstvo, ki je radi teh aretacij proglašalo generalno stavko, ne vrne na dela, bodo pričeli meščani z organizirano protistavko.

UDELEŽBA BEGUNCEV IZ ZASEDENIH OKRAJEV PRI POGREBU KOSTI ZRINSKEGA IN FRANKOPANA.

Zagreb, 29. aprila. Begunci iz Istre, Goriške, zapadne Kranjske in vseh drugih, po Italijani okupiranih krajev, so udeležili jutri proslave ob priliki pogreba kosti mučnikov Zrinskega in Frankopana skupno, da tudi na ta način manifestirajo za priklopitev Reke in drugih pristanišč ob Jadranskem morju ter ostalega slovenskega ozemlja k Jugoslaviji.

Na Koroškem.

Uradno poročilo o položaju na Koroškem.

LDU Ljubljana, 30. aprila opoldne. V noči od 29. na 30. t. m. razven nekaj topovskih strelcev vse mirno. Položaj nespremenjen.

Pri večerajšnjih bojih smo zaplenili 12 topov. Poškodovali smo mnogo drugih topov. S tem je uničen, odnosno bistveno poškodovan največji del onega topništva, ki je vedno streljalo na Velikovec in Sinčvas in rušilo naše vasi.

Ljubljanski dopisni urad poroča iz uradnega vira 29. t. m. o polnoči: v teku dneva so dovedli Nemci nove moči, med temi Tirolce, da bi preprečili nadaljnje širjenje pobune. Pri tem so se začeli lokalni boji med nemškimi in našimi četami, v katerih smo vjeli 300 Nemcev, zaplenili 9 topov in nekaj topov poškodovali. V ostalem je položaj neizpremenjen.

K službenemu poročilu o današnjih dogodkih na Koroškem dodaja Ljubljanski dopisni urad: Nemci skušajo slikati današnje dogodke na Koroškem kakor kake napade od strani Jugoslovancev, samo da skrijejo zaostrovanje ljudi ljudske robove ki preti njihovemu nasilju na Koroškem. Trebalo je bilo, da so priveli moči iz severa dežele in vse pri Solnogradu in na Tirolskem pripravljene rezerve, da se zapreči širjenje pobune, ki jim je tako neprijetna v očigled konferenci. Naše čete, ki so vršile po danih ukazih, intervenirale v primerih skrajne potrebe, so prišle v boj z novodobnimi nepotrebnimi nemškimi četami, ki se je nadaljeval ves dan. Nemci so imeli pri tem težke izgube.

Kako poročajo Nemci. LDU Celovec, 29. aprila. (DKU) Nacionalni politični odbor poroča: Danes ob 4. popoldne so napadli Jugoslanci brez odgovora premirja našo fronto v njeni celi širini. Posrečilo se jim je zavzeti železniško postajo Področje in potisniti naše varnostne čete zahodno Velikovec nazaj. Na vseh drugih frontnih odsekih so bili napadi zavrnjeni, pri čemur je imel nasprotnik težke izgube; tudi je moral pustiti nekaj vjetnikov v naših rokah. (Laž!)

Situacija ob 10. dopoldne: Vinduk pri Področju drži. Lastne čete, ki so se umaknile pri Kreuzerhof - Tinja, drže predpolje kriške črte. Sicer se drži vsa ostala fronta na svojih znanjih črtah.

LDU Celovec, 29. aprila. (DKU) Tiskovni urad koroškega deželnega odbora poroča: Situacijsko poročilo z dne 29. aprila ob 8. zjutraj: Rano zjutraj je neagidoma napadel sovražnik naše straže pri Vovbruh, Dulač, mostu čez Dravo pri Zakamu, Koluha, Bajšah in Področju. Sedanjí položaj: Labudski odsek neizpremenjen. Pri Vovbruh se bojuje. Odsek Trušnje nepov. V Žilhooskem odseku je položaj isti, kakor začetkom premirja. Južno Dravo so lastne čete ob glinskih listih zavrnile sovražne oddelke. Pri Bajšah in Ljubellu se bojuje. Področje je sredi srditega boja.

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Slovenska Zagreb. Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 30. aprila: Povodom današnjega narodnega praznika je predsednik deželne vlade za Stojanovića dr. Janko Brejc zagrebskemu mestnemu načelniku dr. Stjepanu Škulju poslal nastopno brzojavko: Danes, ko bratski nam narod hrvatski na izredno veličasten način povečuje repatriacijo kosti svojih velikih narodnih mučnikov, bana Petra Zrinskega in Frana Krste Frankopana, žrtv hrvatske svobode, ki so nam svetlobni svetilniki, se spominja tudi narod Slovencev z globoko pleteto in iskreno hvaležnostjo teh prvobornih za narodno svobodo in neodvisnost. Danes, po dvestoletnih letih, ko se je udeležila velika ideja, za katero sta padla Zrinski in Frankopan, ko narod hrvatski sprejme v svoje sredo njune zemeljske ostanke, da jih v domači grudi pokopajo z upravnim kraljevskim slavljenjem, obhajajo tudi slovenski narod v stari bratski ljubavi ta dan, da dostojno proslavi spomin junakov, ki sta nam svetlobni svetilniki našega skupnega trpljenja in skupnega vstajenja. Slava Zrinskemu in Frankopanu, večna slava! Zrinski in Frankopan v Zagrebu. LDU Zagreb, 29. aprila. Zemeljski ostanek Zrinskega in Frankopana so bili ves dan razpostavljeni na katekari v palači Jurjevske akademije. Častno stražo tvorijo Slovni, častni in mornari. Ves dan je defiliralo mnogo mrtvaških odra od razneja jutra do poznega večera zagrebske občinstvo. Kajr srčilo, je prešlo mimo odra nad 80.000 ljudi.

LDU Zagreb, 29. aprila. Danes zjutraj ob 8. uri je došla v Zagreb k slovenskim Zrinskemu in Frankopanu deputacija Čehoslovenske republike, da se udeležijo jutrajš-

nega slavlja. V odposlanstvu sta tudi med drugim dramaturg Jaroslav Kvapil in pesnik Machar. Danes je došla tudi deputacija poljske republike pod vodstvom ministra za zunanje stvari dr. Bielowowskega. Razen tega se udeležijo jutrajšne slavnosti zagrebska vojska zastopstva Čehoslovenske in poljske republike pod vodstvom majorjev Kroužlike in Kopeckezga.

LDU Beograd, 29. aprila. Beogradski župan je izdal poziv na prebivalstvo, v katerem proslavlja zasluge Zrinskega in Frankopana, ki sta prva bojevnik za osvoboditev izpod tiranstva Habsburžanov in bivše Avstrije. Pozivlja prebivalce prestolnice, naj praznujejo jutrajšni dan kot narodni praznik. S tem, da ostanejo gostilne in trgovine ter drugi javni lokali jutri zaprti, prebivalstvo pa se naj udeležijo v obilnem številu cerkvene slavnosti, ki bo v saborski cerkvi. Beograd je danes okrašen z zastavami.

LDU Zagreb, 29. aprila. Jutrajšnji dan je proglašen v Zagrebu kot narodni praznik. Sole, javni in zasebni uradi ter banke bodo zaprte. Ravnotako bodo zatvorene tudi vse obrtne delavnice, tovarne in trgovine. Gostilne pa tekom dopoldneva. Popoldne bodo gostilne z ozirom na zunanje goste odprte. LDU Zagreb, 29. aprila. Begunci iz obmejnih, po Italijani zasedenih krajev, se udeležijo jutrajšnjih svečanosti v posební skupini, da na ta način obenem manifestirajo za osvoboditev zemlje, ki je sedaj še pod tuji jarmom.

Meta. Pri naši železnici »Greinitz« so še vedno nastavljeni zagrizeni nemški nacionalci, tako na pr. neki Einicher, kolega sin služu v Celovcu pri nemškem Volkswehru, in še več drugih pristnih germanskih uradnikov, ki delajo vsi zago med slovenskimi delavci in našim dobrim ljudstvom. Značilno je, da kljub temu, da je tovarna v slovenskem kraju, ni cel čas uslužben pri tem podjetju nobeden zaveden slovenski uradnik. — Vidi se, da so imeli Nemci tudi namen, ne samo sebe bogatiti in naše ljudstvo trpinčiti ter izmazzavati, ampak slovenske delavce in slovensko prebivalstvo ponemčevati in narodno zaslužiti. — Ker pa je sedaj prišla Dravska dolina in Grelntzeva železnica na Muti pod našo državo Jugoslavijo, bo dolžnost naše vlade, da prisili to družbo, da nemške uradnike odsvoli in nastavi naše ljudi, ki ne bodo naše slovensko delavstvo in prebivalstvo sovražili, ampak ljubili. Knjižkovodstvo se mora voditi v Jugoslaviji v slovenskem jeziku, pri tem podjetju se še vodi v blažení nemščini. — Sicer bo pa treba, da pride to podjetje tudi pod državno nadzorstvo. Imamo tudi odredbo, da se mora v vseh podjetjih v Jugoslaviji slovensko uradovati, a v tej tovarni so še sami pristni Germani nastavljeni. — Kaj odredbe ne veljajo nič?

Na južnem kolodvoru v Zagrebu je prevzel začasno vodstvo odnotne železnice postaje nadrevident Gornik mesto obolenega nadrevidenta Pirjeveca.

V Čakovcu je imenovan odnotni ravnatelj učiteljska dr. Čalkovec. Ki je obenem tudi urednik »Medimurskih Novin«, za deželne šolskega nadzornika.

Vse madžarske uradnike so iz Medimurja izgnali. Dne 27. t. m. so jih s posebnim vlakom prepeljali v Madžarsko.

Vseučilišče v Beogradu se bo odslej, kakor je odredila vlada, imenovalo univerza kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev. Polno avstrijskih častnikov in vojakov, ki so nosili na čepih nemške kokarde, je bilo o velikonočnih praznikih v Mariboru. Kako so prišli tja? Z dovoljenjem naših oblasti? Čudno! Našim ljudem in naših dobičkov se tako zanesljivo, se delajo z naše strani za potovanje v Avstrijo vse mogoče ovire, k nam pa prihaja svobodno vsa mogoča golazen.

Nemška posojilnica v Vitanju na Stajerskem se razrzuja in je že prijavila oblasti svojo likvidacijo. Likvidatorji so dr. Kokoschneig, Hofbauer in Jaklin.

V Lučah v Savidiskih Alpah nameravajo uporabiti vodno silo Savine za napravo elektrarne, ki bi preskrbevala vas z električno lučjo. Naprava bo stala 25 do 30.000 kron. Edina zavra, da ni mogoče takoj pričeti z deli, je, da niti za drag denar ne more nabaviti potrebne žice.

Grosuplje zopet v veljaví! Poverjenstvo za promet je odredilo, da naj nosi postaja »Velike Uplje« odslej zopet ime »Grosuplje«. Jedino pametno.

Iz Polčan. Z ozirom na notico o Windischgrätzu, katero ste priobčili v »Slovenskem Narodu« v soboto kot dopis iz Plana, vam poročam sledeče kot dokaz dobrega prijateljstva kmeza Windischgrätz z Lah. V soboto se je hotel odpeljati knez s celo svojo rodino z antantnim živilskim transportom in se skliceval na dovoljenje neke italijanske komisije, katera mu pizme no dovoljuje voziti se z antantnimi transporti. Ker pa od merodajne železniške uprave ni imel nikakega dovoljenja, se mu je namera ponesrečila in je moral nastopiti pot nazaj domov v Konjice. Značilno je, da se ni hotel odpeljati z osebnim vlakom, češ, da je pri osebnem vlaknu preveč kontrole. Dasiravno je imel baje pravilno potovnico. Kaj pa če se je bal kontrole za svoje kovčge, katerih je imel cel vozček? Rado veden sem tudi, katera italijanska komisija je kompetentna izdajati dovoljenja za vožnjo s tovornimi vlaki v Jugoslaviji? Dobro bi bilo malo bolj na prste gledati ljudem, ki se lasjajo Italijanom in lahko prekoračijo mejo iz zasedenega ozemlja v Jugoslavijo in od tu zopet v Nemško Avstrijo.

Postna zveza Ljubno - Luče - Solčava. Prišlo nam: Pošta zveza Ljubno - Luče - Solčava je tako škandalozna, da nima primere v celi Sloveniji. Dočim smo imeli prej že 25 let redno vsakodnevno pošto, vzi sedaj pošta samo vsak drugi dan, prihaja pa na Ljubno dve uri kasneje, ko odhaja pošta z Ljubnega proti Celju. Vse pošiljke na to leže 24 ur na Ljubnem in če je vse v redu, prihajajo pisma v 3 do 4 dneh srečno v Celje in Ljubljano. V obratni smeri so iste nepravilne. Občini Luče in Solčava ste že meseca februarja zaprosili pošto ravnateljstvo v Ljubljani naj napravi red in zopet uvede vsakodnevno pošto. Toda do sedaj se ni zgodilo nič, čeprav stoji turistična sezona pred vratmi. Nadejamo se, da se bo pošto ravnateljstvo vsaj potem zganilo, ko bodo jeli robanditi in zabavljati številni turisti. Ali se res ne moremo iznebiti starega avstrijskega birokratizma? Memli smo, da bodo domači uradniki imeli več smisla in razumevanja za ljudske potrebe, toda kaj zanje kažejo, smo se močili.

K članku »Mariborske pisme« dne 17. aprila. Vendar se je po dolgem času molčanja našel spet donisnik, ki v omenjenem članku tega lista z dne 19. aprila prav nazorno in nikakor pretirano slika hujškarja, katere upri-

sarjajo Nemci in nemčurji mariborskega mesta in okraja nemoteno ter dan za dnem z namenom, vzemirjati naše obmejno ljudstvo, ga polagoma pripraviti za upore proti našim oblastem, oarproti naši državi. Žal, da vodstva raznih oblasti zares vsa ta počenjanja vzamejo prav optimistično. Zdi se, kakor da bi se dajala tem ščurvarjem celo potuha, zakaj za razne nemško - avstrijske propagande jim je politična oblast prisodila »občutljive« kazni, namreč — ukore. Mnogi ti »ukorniki« pa ščuvajo mirno dalje, bolj tiho sicer, a zato obsežnej; v novšem času se pvslužujejo tistih svojih zaupnikov, ki še »ukora« niso bili deležni, ker sami ne upajo na svetlo, zakaj po besedila dobljenega ukora morajo zapustiti Jugoslavijo, ako se jih zasači pri protidržavnem rovaranju. Njihovi zaupniki so navadno njihovi dolžniki, odpuščeni uradniki, nekdanji študenti in druga slična brezposelna golazen. In neverjetno! Taki elementi se celo prijazno sprejemajo pri naših oblastih, kjer blatio z raznimi sredstvi naše narodnjake. Kam jadrano? — Pozor oblasti! Ti rovarji poskušajo izprva med ljudstvom ukrasti čas in zaupanje posameznim narodnim voditeljem, a naposled izvolijo za isto žrtve, ko je vse dovolj zrelo, naravnost — vas — oblasti same! Sem z metlo, sicer bo — prepozno!

Neodrešena domovina.

MRZLI CUREK IN JEZA.

LDU Reka, 27. aprila. Vest, da so italijanski delegatje zapustili pariško konferenco, se je razširila po mestu v petek okoli poldne. Poročila so dospela iz Zagreba, reški listi niso poročali o vsem dogodku ničesar. Med jugoslovanskim prebivalstvom je zavladalo veliko zadovoljstvo, med Italijani pa tem večje vznemirjenje. Sobotni listi, ki so poročali o pariških dogodkih, so na sirov način napadali Ameriko in zlasti Wilsona. »Giornale« imenuje Wilsona hlinavskega demagoga, Ameriki, Angliji in Franciji pa očita, da so izdale Italijo. »Bilancie« označuje Wilsonovo postopanje za teatralno in pravi, da je Wilson sedaj snel krinko in pokazal svoj pravi obraz. Italijanska društva so dala nabiti po mestu lepake, ki pozivljajo prebivalstvo, naj razobesi zastave in demonstrira za pripojitev Reke k Italiji. Navzlic temu je razobesnih zelo malo zastav. Odlikovala so se samo javna poslopja z napisi, kakor: »Zivio Emanuel! Živela italijanska Reka! Živela Italija!« Italijanski agitatorji so prisilili trgovce in obrtnike, da so zaprli lokale in nalepili na vratih napise: »Zaprio zaradi narodnega praznika. Včeraj dopoldne so se jeli zbirati manifestanti. Demonstracijskega obhoda so se udeležila vsa italijanska društva z zastavami in šolska mladina. Vseh udeležencev je bilo okoli 4000, med njimi pa gotovo nad polovico šolskih otrok. Na čelu izpreveda so nosili sliko Wilsonovo z iztegnjenim jezikom, na drugo zraven pa njegov kip z vrvo okoli vratu. Pri municipalni palači se je postavil na čelo obhoda italijanski narodni svet za Reko; nato je odkorakal izpred pred stanovanjem generala Grazioli, ki je sprejel številno deputacijo v marmorni dvorani bivše guvernerjeve palače. V imenu italijanskega prebivalstva Reke in zlasti v imenu Consiglia Nazionale, ki sedaj vrši vladno oblast na Reki, je poslal predsednik Grossich generala, naj prevzame v imenu italijanskega kralja Reko v last Italije in na ta način radikalno reši pariški spor. General Grazioli je v odgovoru izrazil veselje nad patriotizmom reških Italijanov, izjavil pa je, da ponudbe ne more sprejeti dokler ne dobi instrukcij iz Rima. Obljubil je, da se bo takoj obrnil do italijanske vlade. Med demonstracijami so sneli Italijani z bivšega hotela Deak, ki je bil v dneh preobrata prekršen v »Hotel Wilson« napisno desko ter jo nadomestili z napisom »Italia«. Angliški vojaki, ki so to videli, so odstranili novi napis in obesili zopet starega. Kmalu nato so zopet prišli Italijani, vrgli desko z napisom »Hotel Wilson« na tla in prilepili nov napis »Hotel Orlando«. Vdrl so v jugoslovanske lokale, zlasti v Čitalnico, v Banko in štedionico za Primorje in siloma razobesili italijansko zastavo.

Iz Idrije.

Pred 14 dnevi se je pripeljal civilni komisar v Logatcu, italijanski major Kelone v Idrijo ter zahteval od učiteljskega sveta, naj prosi za službo pod italijansko vlado. Vročil je učiteljsko pismo ukaz, da je vsak, ki ne prosi, iz službe odpuščen, oni pa, ki iz političnih ozirov ne vložijo prošnje, bode vrhu tega kaznovan; pri tem je vpil na navzoče: »mi vas plačamo, zato nas morate prositi in nas služiti.« Izvajanjem omenjenega majorja učiteljsko ni zaupalo, ker je sumilo, da namerava te prošnje izrabiti v politične namene in je valed tega mesto prošnje za sprejem v službo vložilo posebne vloge, v katerih izraža, da hoče službovati v zasedenem ozemlju do definitivne določitve državnih meja. To je storilo, ker je njegova

dolžnost varovati koristi nčse se mladi-
Dne 16. t. m. se je omenjeni komi-
saris zopet pripeljal v Idrijo, poklical
k sebi voditelje vseh šol ter jim najprej
obetal sijajne plače pod italijansko
vlado; nato jim je vrnil predložene
vloge in zahteval od njih prošnje, ki
morajo biti jasne in brez političnih
opazk. Ravnatelj idrijske realke
Baebler je nato v imenu učiteljskega
zborna državne realke izjavil, da učitelji
zavoda ne vložijo drugačnih prošnji,
kakoršne so že vložili, ker so te vse-
kakor dovolj jasne. Nato šele mu je iz-
ročil major Kelone dekret, s katerim
ga gubernatorat v Trstu brzojavno od-
pušča iz službe ter ukaz, takoj izprazni
stanovanje v realnem poslopiju. Ravnatelj
je vprašal za vzrok odpusta, na-
kar mu je major odgovoril, da mu vzrok
ni znan. Tudi učitelstvo drugih zavodov
je soglasno izjavilo, da ne vložijo
drugačnih prošnji. Vse učitelstvo je
torej smatralo za odpuščen. Ravnatelj
Baeblerja so začeli karabinerji nadzirati
in zastražili so njegovo stanovanje.
Ko je le-ta zvedel, da ga hočejo internirati
in odpeljati v Afriko, je preoblečen prevaril
straže ter zbežal v hribe. Štiri dni in štiri
noči se je skrival in končno se mu je posre-
dilo prekoračiti demarkacijsko črto. P. P.

Iz Postojne nam poročajo: Žalostno
so nam minuli letošnji velikonočni prazniki.
Z bolečino v srcu pričakujemo vsi, kaj nam
prinesele prihodni dnevi. Čudovita, skoro
nenopisna je vztrajnost našega ljudstva na-
pram nim, ki ga skušajo boditi s grožnjami
bodiš s strogiimi ukazi privabiti, da bi po-
stali izdalci svoje lastne grude. Proti vse-
mu njihovu delovanju je ljudstvo popolnoma
hladno. Sledeči dogodki naj približno
opisujejo položaj naših trpinov pod trpkim
laškim jarmom: Običajno kakor druga leta,
je bil tudi letos razsvetljen božji grob z
belo-modro-rdečimi električnimi žarnicami.
Na veliki petek pa je obkrožilo 8 karabiner-
jev g. župnika ter zahtevalo, da se morajo
takoj oditi, kar se je tudi takoj zgodilo.
Ljudstvo se je začelo vpraševati, kaj se
otikalo v cerkvene zadeve, a je ostalo
mirno. — Postojnske gospodinjice so dobile
navodila, kako naj se oblačijo. Če se pri-
kaže v oblačila, sličnemu našim narodnim
barvam, so takoj karabinerji za njo ter jo
odvedejo k poveljniku. — Iz Trnja je od-
peljalo kurata Josipa Murina 6 karabiner-
jev v Trst pod pretežno »radi javne var-
nosti«. Zadnje dneve na vzemirja ljudstvo
napovedani alarm, ki ukazuje, da se mora
vsak nahajati v svojih stanovanjih, kadar se
vozi mimo artiljerije proti demarkacijski
črti. Ljudstvo nestrno kliče po pomoči.

Kaj dikira laški učitelj sloven-
skim učencem v četrtim razredu. Po-
ročajo nam: Laški učitelji imajo nalo-
go, vcepiti slovenskim otrokom veliko
ljubezen do Italije in obojevaliti jim
Jugoslavijo. V večjem kraju na Vipav-
skem je dikiral laški učitelj sloven-
skim učencem, da so se združile Italija,
Francija in Anglija proti centralnim
državam, ki so bile eksponentne mi-
litarizma, pa so bile kaznovane, kakor
so zaslužile. Mi, ki smo se borili za
pošteno stvar, se bomo borili, ako bo
potreba, tudi proti jugoslovanski pre-
potenci. Slovenske učence seveda ne
znajo laško, učitelj se trudi in narekuje
besedo za besedo in črko za črko, ven-
dar seveda nastane iz vsega tega velika
kolobocija. Laški učitelj bi rad do-
segel, da bi mu slovenska učenka na-
pisala diktat kolikor mogoče prav, da
bi ga mogel potem priobčiti po laških
listih in zaključiti: glejte, tudi ti otroci
znajo laško. Avstrija jih je posloven-
njala.

Svojega očeta umoril. V Linduru
pri Pazinu se je spri 36letni Dominik
Filipič s svojim očetom radi laške va-
lute. V prepiru je potegnil nož in ga
zasadel očetu v trebuh. Oče Peter Filipič
je umrl v vojaški bolnici. Sina so
karabinerji aretirali.

Plače uradnikov na zasedenem
ozemlju od 1. maja dalje. Od 1. maja
t. l. dalje se bo odtevala plača uradni-
štvu na zasedenem ozemlju v laški va-
luti. Krone se zaračuna za liro, tako
da ostanje plače pri dosedanem šte-
vilu. Glede doklad pa se računa lire
0-40 za vsako krono. — Seveda bodo
to sami laški uradniki.

Zopet izgnanci iz okupiranega ozem-
lja. Italijani so zopet izgnali celo vrsto
naših železničarjev iz okupiranega ozemlja.
V Ljubljano so prispeli med drugim učel-
nik postaje v Opatiji (Matulje) Cvek iz
Divčeve Gabrijele iz Rakega Podboja,
Kreuzer, Aschenbrenner in mno-
go drugih. Menimo, da ne bo več dolgo,
da bo ostavil zadnji slovenski železničar
okupirano ozemlje.

Slovanski svet.

Ruski general M. Leontjev se je v po-
nedeljek peljal preko Maribora in Zidanega
mosta v Beograd, kjer je pridelen tamkaj-
šnji francoski misliji. General M. Leontjev
je bil sčasoma poveljnik višjega polka,
kateroga imel je bil Viljem Hohen-
zollernski. Meseca oktobra lanskega leta je
general napisal odprto pismo na Viljema,
v katerem mu očita, da so boljševiki v Rusiji
bili njegovi plačniki in njegovo orodje in
da je on zakrivil umor carja Nikolaja in
njegove rodbe, katere bi lahko on rešil iz
morilskih rok, ako bi hotel. — General Leon-
tjev je velik prijatelj srbskega naroda. V
eni izmed svojih pesmi pravi med drugim:
»Slavni srbski narod! Ti si mi drag in mi
ne samo po starih vezah krvi. Tvoj prese-
neffil razcvet in razvoj tvoji si odprta
očen nov blaz svet. V era v srcu je sonet
vztrana in nada rase, da bo rojstvo sve-
dela srbskega solca prineslo svetlobo vse-
mu slovanskemu svetu in ozarilo prepod
tudi Rusiji, moji domovini!«

Mirovna konferenca.

Sprejeti LDU Pariz, 28. aprila.
(Brezlično.) V današnji pisarni seji mi-
rovne konference je bil sprejet načrt svesne
narodov. Umaknili so vse spremembne
predloge.

LDU London, 29. aprila. (Dun. kor. a.)
Tekst pogodbe o narodni svesti je bil včeraj
popoldne zgotovljen. Veliko točk je še po-
turadno objavljanih. Razen 32 prvotnih
članov je bilo pozvanih še 13 držav, da pri-
stopijo k zvezi. Glavna točka pogodbe je,
da se mora narod, ki se s preizkušanjem zve-
z pogodbe zateče k vojni, smatrati za narod,
ki je zagrešil vojni čin proti sočlanom.

Se je v Parizu. LDU, Pariz, 29.
aprila. Dun. kor. a.) Reuter javlja: 16 nem-
skih mirovnih delegatov je prispelo sem-
kal. Dogodil se ni noben pripetljaj.

Trdi poglavlje za obe strani. LDU Am-
sterdam, 29. aprila. (DKU.) »Algemeen
Handelsblad« se poroča iz Pariza: Belgija
bo dobila Malmédy z okolico, Francija in
Anglija pa Porenje, katero zasedeta za do-
bo 15 let, in sicer Francija s približno 200
tisoč možmi, Belgija pa s 20.000. Stroške
zasedbe Porenja plača Nemčija. Razen tega
ima Belgija pravico prosto vožnjo po Renu.
Revizija dogovora iz leta 1838, se poveri ko-
misiji, ki sestoji iz enega Belgijca, enega
Francosca, enega Holandca in enega Angle-
ža. O tem se pa ne bo ničesar govorilo v
mirovni prelišanji, istotako tudi ne o
limburškem in luksemburškem vrašanju,
čeprav je zadnje vprašanje pravzaprav že
rešeno s tem, da je Francija prostovoljno
Belgiji prepuščala lastno dispozicijo. Kar se
tice finančne ureditve, je dobil Huy-
mann zagotovilo da dobi Belgija, če Nem-
čija, kakor se pričakuje, plača takoj 25 mil-
liard Francij, od te vsote 7 milijard.

Italija.

V Italiji pričakujejo miren potek
prvega majnika. Laški listi pravijo,
da vse kaže, da bo potekla tudi letos
proslava prvega majnika v Italiji po-
vsem mirno. Delo bo počivalo, obhodi
in shodi se bodo vršili z običajnimi od-
redbami za vzdrževanje javnega miru
in reda. »Zveza za narodno obrambo«
hoče vplivati pomirjevalno z razdelit-
vijo ogromnega števila smodk in sval-
čic ter raznih jedi med vojaštvo, ki bo
skrbelo za javni mir in red prvi dan
maja.

Sokolska Zupa Ljubljana I.
Vse v Ljubljani in najbližji
okolici bivaajo funkcijonar-
je vseh župnih društev va-
bim na sestanek v četrti
1. maja popoldne ob 6. uri v
Narodni dom, tajništvo JDS.
Razgovor o delovnem pro-
gramu za letošnje dobo.

Dr. Pestotnik, starosta.

Redni občni zbor Ljubljanske Sokolske
Zupe se vrši v nedeljo, dne 4. maja ob
pol 11. uri popoldne v sobi S. S. Z. v Na-
rodnem domu. Bratska župna društva ude-
ležite se!

Mariborska Sokolska Zupa nazna-
nja, da je dobila za zlet v Čakovce na
razpelo poseben vlak, ki odide iz
Maribora v nedeljo, dne 4. maja, ob 6.
uri jutraj. Sokolska društva so va-
ljena, da se ga poslužijo. Tudi drugo
prebivalstvo ga more v svrhu udeležit-
ve pri izletu uporabiti, ker bo vlak stal
na vseh večjih postajah. Za povratek
odide vlak iz Čakovca isti dan ob 9.
uri zvečer in pojde do Maribora. Radi
te ugodnosti in radi okolščine, da ve-
lja izlet izpod madjarskega jarma osv-
bojenemu Medjimurju, se župa nadeja
številne veselestranske udeležbe.

»Sokole na Viču priredi v soboto, dne
3. maja pri Traunu dve predstavi, in sicer
burki »Bret Sokol« in »Napoleonov sam-
ovar«. Začetek ob 8. zvečer. Predprodaja
vstopnic v trgovini Uran na Glincah.

Sokoli, Sokolice in prištelji listih, ude-
ležite se jutrišnjega izleta primorskih Sokol-
ov v čim večjem številu.

Dnevne vesti.

Jubilej dela. Danes pred splošnim de-
lavskim praznikom slavi vodja »Narodne
Tiskarne« v Ljubljani gospod Ignacij Ver-
bajš 25 let svojega delovanja v tej ti-
skarni. S svojim neumornim, vestnim, po-
štenim delom dovedel je zavod iz takratnih
razdrapanih razmer do današnjega razvoja.
V času, ko je grozila politična vihra uničiti
tiskarno in z njo list »Slovenski Narod«,
stal je s tedanjim urednikom Malovrhom in
upraviteljem Kopitarjem zvesto na braniku
za koristi zavoda in tiska. Danes gleda
lahko z zadovoljstvom nazaj na 25 letno
dobo dela v zavesti si, da je storil več kot
svojo dolžnost. Se vedno čilemu jubilarju
kličemo: Se na mnogo let! — Osebo ured-
ništva, uprave in tiskarne je jubilarju
iskreno in pristočno čestitalo.

Današnje cerkvene slavnosti za Zrin-
skega in Frankopana se je udeležil en ba-
talon vojaštva na čelu general Smiljančič
z vsemi službe prostimi častniki. Na Gradu
je bilo oddanih 21 topovskih strelcev.

Zastave se vijejo danes na mnogih
ljudskih hišah v proslavo spomendana
Zrinjskega in Frankopana. Istočasno slavi-
mo 1. maj in doseženi uspeh ljudstva na
Koroškem.

Vse šole v Ljubljani so na dan 1. maja
zaprte.

Ljubljanske banke dne 1. maja ne ura-
dajo.

Brivnice bodo dne 1. maja cel dan
zaprte. — Zadržka brivcov.

Trgovski gremij posiljuje trgovce vseh
strokov v Ljubljani, da naj imajo svoje trgo-
vine v proslavo narodnega praznika dne
1. maja cel dan zaprte. — Načelnik: Ivan
Jelačin mi.

Operni zbor slovenskega narodnega
gledališča ima 1. maja na Rožniku slovensko
sv. mašo ob pol 9. jutraj, pri kateri boje
oddelki mešanega zbora. Po maši zaprtje
istotam in prosta zabava s petjem in godbo.
Prijeteli petja in godbe dobrodošli!

Slovenski prenos kosti Zrinjskega
in Frankopana v Zagrebu se udeležijo vsi
slovenski društvo »Slavce« iz Ljubljane
s zastavo in polno vnanje na krogu narodnih
muzikantov.

Društvo slovenskih profesorjev na
udeležiti slovensosti v Zagrebu po dveh
delegatih.

Is Ljubljano se izpeli odvetnik dr.
Ferdinand Eger. Po preteku treh mesecev
se nastani s svojo pisarno v Gradcu.

Poročili so se poveljnik zapadne bo-
roške fronte, gospod major Matija Štefin,
z gospo Ado Perdan roj. Heng.

Uradni list izšla je št. št. od 28. apr.
Prinaša naredbo o kontroli svobodne trgo-
vine.

Pri zbornih sodiščih v Ljubljani, Celju
in Mariboru je razpisanih več mest letniških
uradnikov. Podrobnosti bodo razvidne iz
prihodnjega uradnega lista.

Tiskovna pomota. V ponedeljkovi šte-
vilki se je v I. poglavju članka »Les Slove-
nes I. Avtriche« vrnila tiskovna pomota.
Olasi naj se namesto: »Finanzelles Tag-
blatt« (Nr. 231 du 9/X. 1918), praviloma:
»Finanzelles Tagblatt« (Nr. 231 du 9/X.
1908).

Ustanovila se je štalnica pri top.
poveljstvu, dopolnilna baterija. Ker je pri-
manjkuje v spopolnitve knjižnice podučnih
in zabavnih knjig, apelira odbor čitalnice
na rojake ter prosil za preustrežne prebra-
nih knjig. Naslov je: Odhori čitalnice pri
dopolnilni bateriji. Škod. Lanovž, Celje.

Iz gasilskih krogov nam pišejo: Mno-
go smo že čitali o pripravah, ki se vrše za
sprejem prestolonaslednika regenta Alek-
sandra. K pripravljalnim delom so se priteg-
nile razne organizacije, nismo pa doslej čit-
ali, da bi se bilo k sodelovanju povabilo
tudi gasilce. Menimo, da bi bili gasilci ne sa-
mo na svojem mestu, marveč da bi bili na-
ravnost potrebni pri vzdrževanju miru in
reda, saj je vendar treba računati s tem,
da bodo prihitele v Ljubljano silne množice
našega naroda, da vidilo in pozdravilo prve-
ga svolega narodnega vladarja. Za take
množice pa redarstvo ne bo zadostovalo,
vojaštvo uporablja pa tudi ne kaže. Meni-
mo torej, da bodo gasilci naravnost dobrodo-
šli.

Ovortev telefonske centrala z javno
govornico pri poštnem uradu št. III v Slo-
venskih gorah. Pri poštnem uradu št. III
v Slov. gorah se je otvorila dne 19. aprila
t. l. telefonska centrala z javno govornico
v vodu 1331 in 1333 za krajevni in med-
krajevni telefonski promet.

Razpis. V službenem področju pover-
jeništvu ministrstva financ za Slovenijo in
Istro v Ljubljani je popolniti pogodbenim
potom več mest davčnih izterjalcev z
začetnim letnim prejemkom 1080 K, dra-
ginsko doklado in remuneracijo, ki znaša
v prvih desetih letih službovanja najmanj
10 kron in največ 75 kron za četrta leta in
po 10 letih najmanj 20 odstotkov normalnih
prejemkov. Razen tega pristojajo davčnim
izterjalcem dijete v smislu navedbe celo-
kupne Narodne vlade z dne 12. februarja
1918, št. 201 (Uradni list št. XXV.) in služ-
bena obdela. Lastnoročno pisane in pravilno
kolokvane prošnje, opremljene z dokazili:
a) o starosti ne pod 24 in ne čez 35 let; b) o
državljanstvu; c) o zdravju; d) o pravnem
vedenju; e) o dosedanem službovanju in
e) o šolski izobrazbi, naj se vložijo do 21.
maja 1919 pri poverjeništvu ministrstva fi-
nanc za Slovenijo in Istro v Ljubljani. Vojni
invalidi imajo, če so sicer sposobni za to
službo, prednost v zmislu navedbe Narodne
vlade z dne 20. novembra 1918, št. 115 (Ur.
list št. 12). Svojo invalidnost morajo izka-
zati z listino, s katero so bili spoznani za
invalida in ki je bila izdana po predložitvi
naredbe poverjeništvu za narodno obrambo
z dne 16. decembra 1918, št. 211 (Uradni list
št. 27).

Oderušstvo. Gospodu odgovarjamo: Ni
res da se je vozilo samo nekaj kosov pohi-
štva z Bleiweisove ceste na Dolensko ce-
sto, res pa je, da se je vozila fina. nova, po-
polna oprava za spalnico v vrednosti 10.000
kron z Bleiweisove ceste št. 3 na Stari trg
št. 4, kjer se je naložilo še nekaj drugih to-
vorov in potem vse skupaj na Dolensko
cesto št. 88 to je v zadnji hiši pred Rud-
nikom. Ni res, da delo ni trajalo niti tri ure,
marveč so uslužbenici in konji zamudili celo
dopolnne. Račun ni bil samo pameren, am-
pak z ozirom na dragoceno pohištvo izred-
no kulanten, kar lahko potrdijo izvedenci.
Učitelj, ki kljub svoji dnevni plači 8 kron,
nabavi pohištvo v vrednosti 10.000 kron, ne
more presojati računa trditi, ki ima dnev-
no velikešne režijske stroške. — Spošto-
vanjem Fr. A. Uher.

Izkoriščanje gostov v restavraciji pri
Slonu narašča od dne do dne, tako da je
žolovek primoran na postopanje javno gra-
jati. Vrček piva na pr. stane v vsaki drugi
restavraciji 1 K 20 vin., pri Slonu seveda
1 K 40 vin. Pečenka je dražja kaj za 2-3 K
pri porčiji in zato še veliko manjša kot
druga. Močnata jed stane 3 K 50 vin. do
4 K 50 vin., ter je semintja tudi tri do štiri
dni stara in pa tako piča, da ima gost več-
krat priliko opazovati, če sam tega ne stori,
— kako se ljudje zgražajo in premalo
porčijo vračajo. — Nič boljše ni v kavarni!
Javnost naj bi poskrbela, da se temu izko-
riščanju napravi konec: lastnik hotela naj
na nastesti ravniatelja Slovenca, domačina,
ki bo boljše z ljudmi postopal. Sedanj tu-
je jako nepravilno gospodariti, tako je na
pr. odpuštil kuharja, ki je bil 25 let pri hiši,
nopolnoma brez vzroka. So pa še drugi slu-
čaj, ki ga prav nič ne priporočajo. — To-
liko v polasnilo. — Več gostov.

Umrj je v Ribnici gosp. Janez Hö-
nigmann N. v. m. p.

Kino Ideal predvaja v sredo, dne 30.
aprila prvič krasno dramo v štirih dejanjih
»Velikomestno delec«, ki je po vseh kino-
glediščih bila sprejeta z velikim odobravan-
jem. Interpretinja glavne vloge v tem za-
nimivemu filmu je priljubljena filmska umet-
nica Leontina Kühnberg. Tudi osta-
le vloge so zasedene po prvovrstnih ital-
skih močeh. Poleg tega zabava enodejans-
ka veseloliga. Ni za mladino. Kino Ideal.

Umrj je v Ribnici gosp. Janez Hö-
nigmann N. v. m. p.

Kino Ideal predvaja v sredo, dne 30.
aprila prvič krasno dramo v štirih dejanjih
»Velikomestno delec«, ki je po vseh kino-
glediščih bila sprejeta z velikim odobravan-
jem. Interpretinja glavne vloge v tem za-
nimivemu filmu je priljubljena filmska umet-
nica Leontina Kühnberg. Tudi osta-
le vloge so zasedene po prvovrstnih ital-
skih močeh. Poleg tega zabava enodejans-
ka veseloliga. Ni za mladino. Kino Ideal.

Umrj je v Ribnici gosp. Janez Hö-
nigmann N. v. m. p.

Kino Ideal predvaja v sredo, dne 30.
aprila prvič krasno dramo v štirih dejanjih
»Velikomestno delec«, ki je po vseh kino-
glediščih bila sprejeta z velikim odobravan-
jem. Interpretinja glavne vloge v tem za-
nimivemu filmu je priljubljena filmska umet-
nica Leontina Kühnberg. Tudi osta-
le vloge so zasedene po prvovrstnih ital-
skih močeh. Poleg tega zabava enodejans-
ka veseloliga. Ni za mladino. Kino Ideal.

Umrj je v Ribnici gosp. Janez Hö-
nigmann N. v. m. p.

Kino Ideal predvaja v sredo, dne 30.
aprila prvič krasno dramo v štirih dejanjih
»Velikomestno delec«, ki je po vseh kino-
glediščih bila sprejeta z velikim odobravan-
jem. Interpretinja glavne vloge v tem za-
nimivemu filmu je priljubljena filmska umet-
nica Leontina Kühnberg. Tudi osta-
le vloge so zasedene po prvovrstnih ital-
skih močeh. Poleg tega zabava enodejans-
ka veseloliga. Ni za mladino. Kino Ideal.

Umrj je v Ribnici gosp. Janez Hö-
nigmann N. v. m. p.

Kultura.

Glasbena Matica izvrši proslavo
stoletnice Valentina Vodnika v
koncertih v petek in v soboto, dne 9. in 10.
maja v Unionski dvorani s sodelovanjem
povskega zbora, govornika in solistov.
Vstopnice za začne dase prodajati v tra-
fiki v Prešernovi ulici.

Gledališki svet. Člani Gledališkega
sveta se vabijo na sejo, ki bo v petek, dne
2. maja ob 5. popoldne v pisarni Matice Slo-
venske.

Iz gledališke pisarne. V soboto, dne
3. maja nastopi član hrv. zem. kazališta
v Zagrebu gosp. Rudolf Bukšek zopet po
dolgem času na slovenskem odru kot gost
v operi »Bajaci« v vlogi Silvija ter v nede-
ljo, dne 4. maja v operi »Boheme« v vlogi
Schaunard. — Drama. Dne 30. aprila
»Noč teme«, delavska predstava. Izven
abonementa. — Dne 1. maja, četrtak, po-
poldne »Krojaček junaček«, B 48. — V pe-
tek, dne 2. maja »Revolucijska svatba«, A
38. — V soboto, dne 3. maja »Moj bebi«, C
51. — V nedeljo, dne 4. maja popoldne »Kro-
jaček junaček«, izven abonementa. — V
nedeljo, dne 4. maja zvečer »Moč teme«, B
50. — Opera. V sredo, dne 30. aprila
»Prodana nevesta«, delavska predstava,
izven abonementa. — Dne 1. maja, četrtak
»Mamzelle Nitouche«, izven abonementa.
— V petek, dne 2. maja zaprto. — V so-
boto, dne 3. maja »Bajaci« in »Evelina« C
2/49. — V nedeljo, dne 4. maja »Boheme«, izven
abonementa.

Iz gledališke pisarne. Cenjeni gg. abo-
nenti, kakor tudi slavno občinstvo blagovoli
vzeti na znanje, da se predstave od 1. maja
dalje ne vrše več ob pol 8, temveč ob 8.
Ker so plakati za nekaj dni naprej že disk-
ni, je na njih navedeno, da se prične pre-
stava ob pol 8. Cenjeni gg. abonenti kakor
tudi slavno občinstvo pa se prosil, da blago-
voli vzeti današnjo notico na znanje. Dra-
ma. V četrtak, dne 1. maja popoldne »Kro-
jaček junaček« B 48. — V petek, dne 2. ma-
ja »Revolucijska svatba« A 38. — V sobo-
to, dne 3. maja »Moj bebi« C 51. — V ne-
deljo popoldne »Krojaček junaček«, izven
abonementa. — V nedeljo zvečer »Moč
teme« B 50. — Opera. V četrtak, dne 1.
maja »Mamzelle Nitouche«, izven abonemen-
ta. — V petek, dne 2. maja zaprto. — V so-
boto »Bajaci« in »Evelina« C 2/49. — V ne-
deljo, dne 4. maja »Boheme«, izven abon-
ementa.

Vse kar je prav, Na večerajšnji kritiko
»Moč teme«, da je delavstvo vzrok tako
dolgem odmoru, na znanje. Vsaka izpre-
memba trpi po največ 3-5 minut. Torej naj
se gosp. kritik osebno sam preje prepriča,
nego stavi kaj takega v javnost, kjer naša
spretnost je priznana že od drugih strani.
Kje tiči vzrok naj se prepriča gospod kritik
bolj natančno. — Tehnično osebje
dramskega gledališča.

Drama in občinstvo. Umetnost bi bilo,
pisati odslej kritike slovenske drame, po-
sežno pa oni del, ki se tiče občinstva, v po-
sebnih rubrikah z naslovom »Kultura«, da bo
škandal popolen. Zgodi sarkazem zadnjih
treh vrst v zadnji kritiki je popolnoma upra-
vilen, toda ostalo bo najbrž zopet vse pri
staremu. Sploh pa je oni del kritike, ki se
nanaša na občinstvo, naša specialiteta, je
unikum. Naj se vendar že enkrat prizade-
ti »vzdržimo«, da ne bodo v bodoče
naše kulturne razmere služile našim se-
vernim in južnim sosedom v javen posmeh.
Pomislimo moramo, da je vendar ljubljanska
drama za nas Slovence to, kar je na pr. du-
najska »Burg« ne samo za Dunajčane, mar-
več za vse Nemce Avstrije, namreč vzor
za vsa ostala gledališča.

Kako pa pride, da se isto občinstvo
vede v operi tako vzorno? Tu sicer ni pro-
stora za razmišljanje senih vzrokov,
vendar pa je poleg teh tudi mogoče, da oni
del občinstva v operi radi teza ne zbija
svojih neslanih šal, ker tu teksta ne razu-
me, ker je po njegovem muzikalnem na-
ziranju vsaka uprizoritev brezhibna in
končno pa, ker je naše občinstvo sploh silno
muzikalčno. O tem priča dejstvo, da je ni
v Ljubljani hiša, ki ne bi imela vsaj enega
klavirja in da je ni kočice v predmestjih,
ki bi ne hranila vsaj enega gramofona pod
svojo streho. In vse to ti kriči z razglaše-
nim in hrupavim glasom sentimentalne bu-
dalosti dunajskih operet v uho. Tu in tam
se iz take Prokrustove postelje v klavirski
podobi čuje tudi ječanje kake Puccinijeve
arije v zabavo Lahom, ki so s svojimi ve-
čnimi komisljami vedno tu. Tudi iz naših
gostiln se razlega lepo petje. To je lepo in
vsega priznanja vredno.

Zdaj pa se vprašamo, kje da tiči vzrok,
da se pri nas drama tako smeši. Mogoče so
tri stvari: drama, občinstvo in igrači. Prva
ne pride v poštev, četudi ni vselej umotvor.
Preostala tako v šolo: oba, vsak v svojo! Za
občinstvo bi bilo najumestneje kako poljud-
no predavanje o drami. Saj se zdaj pri nas
toliko predava: o narodnih nošah, o boleznih,
o kozmetiki itd. Zakaj ne bi se še o
drami? Brez razumevanja ni uživanja!
Pove naj se to poslušalcem, da je drama
kraljica pesništva, ki stopa pred vsemi na-
prej; kaj da je opera in po kakšnih blatin-
stevah umetnosti se končno potika ne-
mogoče deo moderne fantazije — opereta.
Mogoče tudi nekaj o vedenju v gledališču.

Nekoč sta sedela pri Hamletu za me-
noj dva gospoda, ki sta se med monologom
»Bili ali ne biti« polglasno razgovarjala o
cenah fižola in moki na zagrebškem trgu.
Jaz pa sem mislil na Kristusov blč, ki je
bil po bučah menjalec v templju. Ali misli
voljenec cen da kupi z vstopnico tudi do-
voljenje, kratki drugim užitek? — Pravilo,
da pričakujejo že dolgo pravega dramatika,
mojstra visokega sloga, kot je bil Shakes-
peare in še mnogo njih. Kaj, ko bi tak vele-
um imel nesrečo priti na svet kot Slovenec?
Ali ne bi obupal ali pa postal renegat, da
bi prišel do veljave?

O moderni in klasični kosmetiki.
Zaključno predavanje o tej temi predava g.
Dr. Pintar danes zvečer v veliki dvorani
Mestnega doma. — Začetek ob 8. zvečer.

Narodna noša. Po prvem našem poro-
čilu je imel gosp. prof. Dr. Mantuani, muzejski
ravnatelj, v Mestnem domu že tretje
predavanje o naših narodnih nošah. Pri dru-
gem predavanju je razpravljal voliv mode
na narodno nošo. Zelo zanimivi so bili po-
datki iz raznih starih zapiskov, iz katerih
je bil ta voliv jasno razviden. Dokazal je,
da je narodna noša nastala iz meščanske, ta
pa iz gosposke. Zanesla se je na kmeto po
oblekah, ki jo je gosposda odložila, tam pa
se je nolažoma preobrazila no okusu in
fantaziji kmetkega ljudstva. dokler jo ni za-
trila nahojejša tedanja moda. Iz zaveščen-
ja pa zopet soravnjo na dan, kadar se ho-
čemo z njo ponahiti pri posebnih slavnostih.
Za vsakega predavajca pa je spona

Klavi, dobro ohranjen, proda takoj
Justina Glavčič, Zelenka 4582

Ojinate sode in vreče
Britol pri Kranju. 4555

Proda se preproga. Naslov pove uprav.
Slovenskega Naroda. 4616

Pisalni stroj se kupi. Ponudbe pod
„Stroj“ na Anonca eksp.
A. Matelič, Ljubljana. 3043

Restavracija v Prešernovi ul. 3. se
postavlja priprava v Ljubljano
potujočemu slav. občinstvu. 3712

Lepa mehlovana soba in kuhinja za
isče. Ponudbe na „F. R.“ št. 124/4516.
na uprav. Slov. Naroda. 4516

Kupi se nov ali pa star se dobrohra-
njen telefonski aparat. Ponu-
dube z navodno ceno pod „M. R.“ 4526.
na uprav. Slov. Naroda. 4526

Gravirna približno 100 orlov zemlje,
se kupi. Ponudbe na naslov
A. Tadič, Zagreb, Domobranska ulica 1.
4600

Sprejem v najem gostilno ali malo
trgovino, zganje-
niš kve v Jugoslaviji. Nalov: Alojzij
Sakič, pošto leže, Kamnik. 4274

Nova zlata pretilna ura (Schaffha-
usen) je na
prodaj. Poizvediti pri urarju Vilhar, Ko-
pitarjeva ulica. 4633

Enonadstropna hiša pet minut odda-
ljena od kolodvora
in jezera na Bledu. Se za 30.000 K
prodaja. Vpraša naj se pod „Ugodna
prilika“ na uprav. Slov. Naroda.

Osební AUTO
močaa, se kupi. Pismene ponudbe pod
„Luskas auto 4611“ na upravništvo „Slo-
venskega Naroda“. 3611

Več ženskih pisarniških moči z lepo
se sprejme začasno. Ponudbe na uprav-
ništvo „Obrtnega vestnika“ v Ljubljani.
4612

Zlato (Blattgold) za pozlačenje, kupim
vsako množino po najvišji ceni.
Ponudbe na Erkslikarska Filipa Pristov.
Ljubljana, hotel Malič. Tudi sprejem
učenca za Erkslikarsko obrt. 4645

Oskrbnik, izurjen v vseh strokah kme-
tjstva ter kmetijskega knji-
govodstva išče primerne službe. Cenjene
ponudbe pod „Oskrbnik 1893/4546“ na
upravništvo „Slov. Naroda“ 4646

Bančna uradnica s 3 letno prakso pri
večjem zavodu, išče
mesta radi selitve zavoda, kjer je bila
nastavljena. Ponudbe na upravništvo
Slov. Nar. pod „Bančna uradnica/4544“.

Stare obrabljene gramofonske plošče,
kupim po najvišji ceni ali iste za
nove zamenjati do konca majnika. —
Tovarniška zaloga gramofonov A. Razberger,
Ljubljana, Sodna ulica 5. 4432

Hiša na Bledu, v bližini jezera kjer se
iskuje, je izvrševala trgovin-
ska obrt, tržno zidana, z lepim vrtom,
se zaradi družinskih razmer za 58.000
kron prodaja. Pismene ponudbe pod
„Bled/2111“ na uprav. Slov. Naroda.

Kupujem smrekov les, jelka, hrastov
si okrogel ali rezan. Cene za les nalo-
žen v vagon se naj naznanijo na V.
SCAGNETTI, parna žaga za drž. ko-
dovom, Ljubljana. 2048

Čevljarški pomočnik, zmožen čevljar-
ske obrti v vseh
strokah, išče primerne službe, najraje v
Ljubljani. Cenj. ponudbe pod „čevljar-
ski pomočnik 59/4647“ na uprav. Slov.
Naroda. 4647

Nudjam, samo na veliko svih vrsti užar-
ske robe kao štrange, ulare
užeta za goveda, užeta za sileno, užeta
za rublje, motvoz, i svih vrsti gospo-
darskih užeta, tražite cjenika, trgovacka
agentura i komisiona radnja Ljudevit
Poljak, Vukovar. 4579

Naprodaj je večja množina rabljenih
in novih steklenic za vi-
uo od 1/4—1 l vsebine, šampanjec in
pivo. Istotam se prodaja črna bančni
plačilni kamen z mizo vred 78x82 cm
površine. Jutij Klein, Francišanska ul. 6.
4542

Trgovska obrtna zbornica v Novem
Sadu potrebuje sekretara, kateri je
strokovno školovan, pozna gos-
podarske in ekonomske prilike in piše
ter govori vsaj srbsko, nemško, fran-
cosko in eventualno tudi englesko.
Letna redovna plačila je K 12.000.—
Resni reflektanti naj podneso svojo-
ročno prošnjo za sprejem na naslov:
Uprava Trgovske zbornice komore Novi
Sad in sicer najdlje do 15. maja t. l.
Novi sad, 17. aprila 1919.

Ljuba Stefanović,
s r. predsednik.

Kupi se nova „Crown“ tudi tablica-
na. Ponudbe na
s ceno na poštni urad Ljuba. 4589

Par lepih težkih konj (16 1/2 in 16 3/4
visokih se pro-
da I. Zorman Sp. Šiška 91. 4540

Browning pušola kal. 635 se kupi.
Ponudbe pod: A. B.
pošto leže št. Pavel pri Prebodu 4631

Iščem boljšo služkinjo, plača 50—60
kovič. Slak, Kozleba. 4641

Karbidne svetiljke na drobno in do-
bilo razpošilja toč-
no tvrdka Martin Samer. Kozleba. 4581

Pisalni stroj, najboljša sestava, sasma
nov ili malo rabljen 2-
limo kuoti. Ponudbe tvrtici Schwarzi
drug, Zagreb, Preradovičeva 1. 3347

„AFSA“-trieder se zamenja za boljše
vrste fotofoniat Anončna
ekspedicijska AL. MATELIČ, Ljubljana,
Kongresni trg 3. 4620

Prodaja se dva lepa konja z opremo,
lovskim vozom in sanmi.
Naslov pove upravništvo „Slov. Naroda“. 4610

Več krojaških pomočnikov se takoj
sprejme za veliko delo pri Simoni Klimek,
Selenburgova ul. 6. 4543

Zamenja se moško in žensko kolo za
motorno kolo od 3 HP
naprej ali se kupi motorno kolo in
proda moško in žensko kolo. Naslov
pove uprav. „Slov. Naroda“. 4650

Učenka se išče za takoj, s počeno
plačo v kiznarnico.
Prednost imajo one, ki znajo trgovsko
korespondenco. Naslov pove uprav.
Slovenskega Naroda. 4640

Trgovski učenec, priden in pošten, z
bolšo izobrazbo, ka-
teri ima veselje do trgovine se sprej-
me v trgovino z mešanim blagom
Ivan Rejnik, Slovenjgradec. 3533

Dvovprezna kočija (Landauer) dobro
ohranjena, je na-
prodaj. Več se izve pri Francetu Kraja-
šu, gostilničarju v Sent Jurju ob južni
telezni. 4627

Tesarij kakor tudi več učencev se
sprejme proti dobremu plačilu v
trajno delo. Anton Steiner, mestni
tesarski mojster, Ljubljana, Jeru-
salmova ulica št. 13. 4657

Kupim ali vzajem v najem manjše
poses-
stvo v okolici Ljubljane. — Ponudbe
naj se pošljejo na uprav. Slov. Nar.
pod „Malo posetje/4632“. 4652

Hiša na prodaj na Gorenjskem, blizu
jelezo v dobrem stanju, poleg tega
se nahaja vrt, njiva in travnik skupaj
pod drug vrst. Kje pove upravništvo
Slovenskega Naroda. 4655

Gostilno prevzamem v najem ali na
račun kje v večjem promet-
nem kraju na krajem ali štajerskem
oziroma v poznejši nakup. Ponudbe
na L. S. Sv. Marjeta ob Pesnici, Štajerske.
4638

10.000 pisemskih znamk raznih držav
lepo velika
ogledalo, razni nagačeni pliši, nekaj ba-
listila in panama za ženske obleke meter
po K 16:50 se prodaja Marje Terzije ces.
št. 13 (Kolizej) vrata 107/II. nadstir.

Prodaja se zelo dobro ohranjeni
lejalni XIX—XXVI (1904—12) me-
sošinka Velhagen & Klingsing Ro-
natsheffe. Ljubljana. 4499

4 stolarska (mizarjske) pomočnika,
neoznena, u svoji struci potpuno
vješta, sa bezodvlatnim nastupom
mješta, uz plaču, hrana i stan u na-
ravi, primaju se odmah. Namještenje
je trajno. Molbe na ravateljstvo Jadr-
skog hotelskog i kuzalinskog d. d. Sulaš.
4602

Kupim več dobro abranjenih motor-
nih koles, avtomobilov in novo puev-
matiko vsake vrste za kolesa, motorje
in avtomobile. — Florjancič,
Selenburgova ulica 6. 4273

Resna ženina poudha! Mornariški
častnik, jako lepe znanosti, Slove-
nac, sedaj v službi pri vojnom mini-
strstvu, želi korespondence v svrhu
poznejše ženitve z gospodično sloven-
ske ali hrvatske narodnosti, lastnico
kakega podjetja. Ker imam namen že
nekaj časa služiti ter posejeden K
30.000, podedovan od mojih pokojnih
stavev, prosim da se oglašajo, da
kateri stvar v resnici zanima. Krivda
da se obračam na časopise je je vojna
ter okupacija lastne domovine. Zadeva
je popolnoma resna, tajna, zato ano-
nimno v kol. Ponudbe prosim do 10.
maja pod „Pomočnik“ glavni pošta.
Ljubljana. 4590

Kupujem vae vrste železnine na veliko.
Ponudbe na
Slak, Slak (Kozleba). 4641

Knjigovodkinja se sprejme v trajno
službo takoj. Poizve
se upr. Sl. Naroda. 4589

Neznan soba se takoj odda stalnemu
gospodu. Naslov pove
upravništvo „Slov. Naroda“. 4636

Proda se koza z dvema mladščema
Potzve se v Gradski
šoli št. 4. 4639

Samostojna kuharica za Zagreb se išče.
Mesečna plača
K 100.— Ponudbe pod „Zagreb/4598“
na upr. Slov. Naroda. 4598

Kapci pozor! Imam naprodaj novo
kočijo, lahko, prve vrste,
za čnega ali dva konja. — ANTON
JAKOMINI, Kozleba, Kranjsko. 4604

Prodajo se izredno lepe dekoracijske
palme. (Chameops ex-
celsa) Ogledajo se lahko vsak dan
na Valvasorjevem trgu 7/III. 4653

Dobro ideča gostilna v Ljubljani se
Ponudbe pod „Kavca/4593“ na uprav.
Slov. Naroda. 4593

Krojaškega pomočnika za malo delo,
negaj, sprejme takoj. Hrana in sta-
novanje v hiši Alojz Mežak Jesenice Gor.
4371

Čevljarški in krojaški stroji dospeli,
istotam se dobi sukanec, črn in bel na debelo
Josip Petelin, Ljubljana, Sv. Petra nasip.
4371

Sveža jajca v originalnih zabojih 4
1440 komadov prodaja po
55 vinarjev 1 komad pri osebnem
prevzemanju ali plačilo naprej Em. Sap-
paz, Rogatec Sp. Štajerske. 3411

Proda se. 15—16 letnega dijaka, zla-
ta moška veržica in briljantni prstan
s tremi kamni. Poizve se Kolizejska ul.
12, Vila Roza, podpritičje. 4659

Več vagonov zdravega konjskega se-
na in slame v prešarnem
stanju ima oddati od štajerskih postaj.
naloženo v vagon: Veletgovina Franc
OSET, Vranako pri Celju. 4496

Gnoj se prodaja.
Rožna ulica št. 15. 4624

Slamnikje čist in bel i. jugoslovan-
ska tovarna za
kemično čiščenje Josip Releš, Ljub-
ljana, Poljanski nasip št. 4, Po-
dravnica Selenburgova ulica 4.
4029

Trebamo 6000 m proste bakrene žice
cet do 6 milimetrov debelo, istotako
5000 m 3 milimetre debele. Ponudbe
na Schwarz i drug, Zagreb, Pre-
radovičeva 1. 4353

Mehlovana soba po možnosti z elek-
trično razsvetljavo
ali tudi brez in sicer za takoj ali za
15. maj, išče soliden čez dan zaposlen
gospod Ponudbe pod „Kupiti/4640“
na upr. Sl. Nar. 4640

Slovo!
Pri odhodu iz Trbovat
ključeva vsem sorodnikom, pri-
jateljem in znancem presrečni
srečno!
Franc in Ivana Dolničar.

Kupim sledeče:
politurni lak, šoljak, lak beli
kakor tudi bele barve. Ponu-
dbe na Vido Bratuž, zaloga
pohištva, Ljubljana, Marje
Terzije cesta 13. 4630

Gospodarska pisarna
Dr. IVAN ČERNE
Ljubljana,
Miklošičeva cesta 6. (Vila-r-viz Hotel Belov)

Bančna komisija, posojila,
inkaso, trgov. informacije,
fianciranja, saniranja, trg.
poravnave, promet z ne-
premičninami in podjetji,
uprava premoženj, vterja-
vanje dolgov, izvedeniška
maenja, bilance, cenitve.

Td. 37. Urada 6-1/2, 3-5. Zastavljeno prospekt

„ADRIJA“
Mirodilnica in zaloga
fotografskih aparatov ter
potrebčin.

Ljubljana, Selenburgova ul. 5.

Barvila za oblike „TEKLA“. Pralni
pralni čistila za slamičke „STRO-
BIN“. Nadomestilo tobaka. Nadome-
stilo toaletnega mila. „ROZIN PRA-
ŠEK“ najboljša sredstva za negova-
nje poti. Preizkušeno dobra sredstva
proti moljem. — Parfimi in dišave.
Sredstva za konzerviranje jajc. —
Kosovnjakova zaloga strojev.

KUHARICU
trajni od 1. ah Alca. Bistvoličar, graditelj
Osljak, delaj grad; mesečna plača 80 K
hrana, oskrba in stan u narav. 4505

KOŠE
več 100 kom. se prodajo najvišjemu
ponudniku. Istotam tudi lepa
naprodaj. Cenj. ponudbe pod „Kose“
na uprav. Slovenskega Naroda. 4572

Kompanjon
za večje eksportno trgovino se išče in
sicer 30.000—80.000 kronami in sode-
lovanjem. Ponudbe na: Poštni predal 9,
Maribor n/dr. 4578

Dobro naložen denar!
Dva pritični hiši z zelo velikima,
solničnima, obdelnima vrtoma v Ljub-
ljani, se prodava. — Ene 55.000 K,
druga 50.000 K. 4594

Naslov pove uprav. Sloven. Naroda.

Vermut
vino, slivovko, rum, razna vina v so-
dih in fino belo in črno staro vino za
steklenice prodaja na ugodnih cenah
tvrdka Mr. Novaković, Ljubljana,
Mar. Terzije cesta 13. (Kolizej).
3686

: Urarski pomočnik :
(prva moč) in urarski pomočnik
(dobro izurjen, z večletno prakso)
se sprejmeta takoj. Pismene
ponudbe na F. ČUDEN SIN,
urar, Ljubljana nasproti glavne
pošte. 4623

Preprodavaocima
nudjamo razne vrste cigaretnog papira
(Samum, Riz Abbe, Riz Agadir, Riz
Mirza, Riz Rio, Valuta, Golub, Jarac,
Fadilet), cigaretnih tuljaka razne vrste,
kreme za cipele, vaseine za cipele, fi-
nog toaletnog sapuna, listovnog papira
u mapama itd.
Agentur i tamisleni posao
Mahler i Oplatka
Zagreb, Jelačićev trg broj 21.

Narodna
knjigarna
v Ljubljani
Prešernova ulica šte. 7.
priporoča
kancelijski, konceptni, doku-
mentni, ministriški, pisemski,
ovitni in barvani papir
Kasele s pisemskim papirjem.
Zrgovske knjige
v vseh velikostih, črtane z eno ali
z dvema kolonama, vezane v papir,
platno ali polusnje.

Objemne knjizice po različnih
cenah.
Zalaga šolskih zvezkov in risank.
Zavrtke za urade v vseh velikostih.
Velika izber
vseh pisarniških potrebštin,
svinčnikov, perca, peromnikov,
radir, kamozčkov, tablice,
goble, črnila itd.
Barve za bole in umetnike.
Razglednice
pokrajinske, humoristične, umet-
niške vseh vrst, od najpreprostejših
do najfinjših.
Albumi za slike in dopisnice,
vezane v pliš in v suho.
Poetijske knjige.
Podobice za otroke.
Čestni okvirči za razglednice.
Risane česke, trikotniki, palete,
risalna ravnila, tuše, čopiče.
Noteti in tintovki.

St. 56.
Lase-
strižnik
Komad 28— in 34/5 K. Zastavljeno
veliki oemk z več nego 1000 ad-
hanti brospicijno. 349

E. Luna, Maribor št. 74.

Iščem stanovanje
z dvema sobama, kuhinjo in pripadki
za dve mirni osebi, za takoj ali za po-
zneje. Valentin Kopitar, upravnika
Slovenskega Naroda.

Semenski krompir
bele vrste kakor tudi 20 vinskih
sodčkov
od 50—150 l val v dobrem stanju, ja
naprodaj. Cenj. vprašanja na pošt
predal 15/4. 4634

Prave rumeno domate
milo 30 pranje
1 kilogram K 10.— Pri naročbi 1
škrinjice okoli 3 in pol kg K 35.—
franko. Po povzetju pošilja zavod za
ekspert M. Janker, Zagreb, 18. Petrij-
ska ul. 3/III Obnem z naročbo je po-
slati polovico iznosa.

Toaletni sapun
najfinije vrsti u raznim mirisima i
veličinama ukusno amotano od 26
do 68 kruna po tucetu. U Hr. asku,
Slavoniju i Sloveniju polovico ka-
pare, ostatak pouzećem, dočim ostale
zemlje Jugoslavije platio pred-
acut u naprijed. Leopold Zeisler
agentural i komisioni posao,
Zagreb, Margaretska ulica 8.
odlo u.

Svedske kapljice
svetovane pokuzano Neko-
vito sredstvo protiv pro-
hvatnih organa i svim bolestima šoludna. Usled njihove
djelatnosti i ugodnog nagorkog teka jesu već više od stotine
godina najobjubljene djetičko domaće sredstvo. Podražuje
tek, jačaju želudac, pospešuju probavu, oblažu grčeve, razre-
đuju sokove i uređuju stolicu. Odstranjuju mučninu, podra-
žaj na povraćanje, žgaravicu i ostale šoludne tegobe.
Prave su samo sa „Salvator“ markom.
S. WITTELMACH, „Salvator“ lekarna i drogerija Zagreb, Jelačićev trg 2.

Zaloga pohištva in tapet
ERNST ZELENKA,
oblastveno zapriščeni izvedenec
Solska ulica 5 MARIBOR Gosposka ulica 25
priporoča svojo bogato zalogo najraznovrstnejšega pohištva: spalnih, jedilnih sob
klubnih garnitur, divanov, olovan, žime za madrace itd. 2286
Največja izbira. Zmerne cene. Solidna postrežba

Odvetnik dr. Fran Trampuž
naznanja, da je otvoril odvetniško pisarno
v Kamniku, Glavni trg št. 81.

Pohištvo
Spalne, jedilne in gosposke sobe, kuhinjska oprema, podloščil, me-
droci, otomane, spalni in dekoracijski divani, postelje, omare,
mize in stoli iz mehkega in trdega lesa, železne postelje in um-
valniki ter vse vrste lesenega, železnega in tapciranega pohištva
v vsakem slogu od proste do najfin. izvršitve po jako nizkih cenah
pri trdki za pohištvo KAREL PREIS, Maribor, Stolni trg 4.
Svobodan ogled! Ceniki zahtevni!

Sloviti zdravilni vrelci (kopališča)
Krapinske Toplice (Hrvatska)
zdravijo z zanesljivim uspehom vse
vrste revmatičnih afekcij mišic in kle-
kov, protin, vse živčne bolezni (išias, nev-
rastenijo, nevralgijo, histerijo, bolečine v hr-
tenici), dalje vse kronične bolezni na ledicah in me-
hurju, zastrupljenje s kovinami in kožne bolezni. Pri
ženskih boleznih vplivajo dobrodejno na neravne pojave v
klimakteriju, pri vnetih maternicah ter ekisudatih. Maternične
informacije in prospekte daje zastoj ravateljstvo.

Odvetnik in kazenski zagovornik
Dr. Alojzij Kobal
je otvoril svojo pisarno
v Ljubljani, Dalmatinova ulica 3,
skupno z odvetnikom gosp. dr. Francetom Novakom.

Trgovina vina na veliko
Andrija Golubič
Zagreb, Jurijčičeva ulica 10.
PRODAJE:
Vino belo in rdeče, staro in novo, moslavinsko, graševino.
Rum najboljšje vrste do 40% jakosti, fini aroma, Slivovko
lansko in dveletno, enkrat in dvakrat žgano, do 40%
jakosti, od modrih bosanskih sliv, najboljših obče. Vse na
vagone in manjših količinah, hitro in točno odpremljanje!
Posredujem za vsakovrstno nabavo živil, gospodarskih pro-
izvodov itd. — Nastopnik za Ljubljano in okolice
Ivan Koželj, Tržaška cesta št. 27.

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem
in znanecm prežalostno vest, da je naš iskrenoljubljeni oče
Janez Hönigmann
v ponedeljek, dne 28. t. m. ob 3. uri zvečer po dolgi mačni
bolezni, previden s sv. zakramenti vdano v Bogo zaspi.
Pogreb nepozabnega pokojnika se boe vršil dne 30.
aprila ob 6 uri zvečer iz hiše Zaloti, Goiča vas pri Ribnici,
na pokopališče Hrovača.
Sv. maše zadušnice se bodo datovale v več cerkvah.
Pri poročamo pokojnika v blag spomin.
V RIBNICI, dne 29. aprila 1919.
Josip Hönigmann, Jan-o Hönigmann, sinova. — Franči-
ška Lovšin roj. Hönigmann, Ivana Šeber roj. Hönigmann
hčrni. — Ostali sorodniki.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani.

obrestuje hranilne vloge po čistih

Rezervni zaklad nad K 1,100.000.

2%

brez odbitka rentnega davka

Ustanovljena l. 1881.

Krastov, bukav, smrekov les, deske, hlode kupi
tovarna pohištva in parketov Zg. Gameljso nad
Ljubljano.

Cejene ponudbe na

2938

Vido Bratovž

zaloga pohištva, Ljubljana, Marije Terezije cesta št. 13.

Srbečico, hraste, lišaje

odstrani prav naglo dr. Flesch-a izvir. postav. varovano „SEKAB-
FORM“-mazilo. Popolnoma brez duha in ne maže. Poskusni
lonček K 3—, veliki K 5—, porcija za rodbino K 12—.

Dr. E. Flesch's Kronen-Apotheke (Győr), Raab Ogrsko.
Zaloga za Ljubljano in okolico: Lekarstva „pri zlatem točenu“,
Ljubljana, Marijska trg. 5958

Pozor na varstveno znamko „SEKABFORM“

Tvrška

J. Goljevšček

Ljubljana, Kelečevska ulica 34./I.

ponudi iz lastne tovarne v Trebnjem hrastove deske (parkete) na drobno in
vebelo. Pri naročilu večje množine, v celih žel. vozovih, ugodnejše cene. 4382

Specijalna trgovina ur, zlatnine in briljantov

F. Čuden Sin

nasproti glavne pošte v Ljubljani.

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska

LJUBLJANA, Prešernova ulica št. 3

je imela koncem leta 1918 vlog . . . K 80,000,000—
rezervnega zaklada . . . „ 2,500,000—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Hranilnica je pupilarno varna.

159

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.
Devoljuje posojila na zemljišča in posloja proti nizkemu
obrestovanju in obligatornemu odplačevanju dolga.
V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Izvozna i uvozna tvrtka
Lavoslav Poljak i drug

Središnica: SPLIT, Dalmacija.

Podružnice: Rijeka, Makarska, Beč (Wien) I. Rotenturm-
strasse 11.

Bavi se samo na veliko.

izvozom i kupovanjem: svih domaćih zemaljskih pro-
izvoda, južnog voća, žitarica, ljekovitih bilja, etc-
ričnih i jestivih ulja itd.uvozom i prodajom: inozemnih proizvoda, svakovrsne
prekomorske robe itd.

3533

Brzojavni naslov: Poljakdrug.

Seno, slamo semenski in krmilni oves

(po K 2— do K 2:40) prodaja, dokler traja zaloga,

skladišče „Balkan“ v Ljubljani.

Pozor!

Pozor!

Zidna opeka!

nova, s strojem delana, 180.000 komadov, se odda. Reflektantje
naj pošljejo oferte pod „Opeka 180.000“ na upravništvo
Slovenskega Naroda. Cena K 450—500 za 1000, franko Ljubljana.

DARUVAR

Mineralno i blatno
kupalište.

Slavonija

stanica južna željeznice.

Ugodno ljetovalište.

Cijelu godinu otvoreno.

Radioaktivni topli izvori. Najsigurnije li-
ječnje: reumatizma, ischiasa, posljedica
od raznih ozljeda, ženskih bolesti, slabo-
krvnosti i opće slabosti. 3707

Dobra opskrba!

Glavna sezona od subota do rujna.

Gonilni jermeni

Pasovi za dvigala. — Transportni trakovi
impregirano, iz čistih platnenih niti.

Podjetje za industr. potrebnosti

KATTNER & CO., Gradec (Graz) 23.

Dobavljamo vse tehnične predmete. Izvoznike preskrbimo mi.

Na podlagi dovoljenja Deželne vlade
za Slovenijo z dne 18. aprila 1919

bode nadaljevala bivša

Ilirska banka v Ljubljani

poslovanje s 1. majem 1919

pod tvrdko

Slovenska

eskomptna banka,

na katero naj se odslej naslovljajo
dopisi, pošiljatve i. t. d.

Upravni svet.

Brzojavni naslov:

Eskomptna, Ljubljana

! SVETLA !

Baterije, žarnice, elektrotehnični predmeti, (izdelek svetovne slovenske

tvornice). Generalna reprezentanca za en gros v kraljestvu SHS

JANKO POGACAR, ZAGREB, 1882

Začasno Ljubljana, Ilirska ulica št. 29/I.

Odvetnik dr. Jos. Zdolšek

naznanja, da je otvoril v Brežicah svoje odvetniško
pisarno v prostorih poprejšnje dr. Janescheve pisarne.

VINO, staro in novo, slivovko, rum itd.

nudim po najnižjih cenah.

KUPUJEM suhe gobe, dobre vreče in želod.

M. RANT, KRANJ.

Jarc Mirko

farmaceut

Urška Žabjak

zaročenca.

Jesenice, 30. t. m. Karteljevo, Novo mesto.

Ing. Dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjeni stavbni inženir.

Specijalno stavi. podjetje za betonske, železobetonske in vodne zgradbe
v Ljubljani, Hilšerjeva ulica št. 7.

Izvršuje strokovno:

Naprave za izrabo vodnih sil, vodne žage, elektrarne, betonske i
železobeton. jezove, mostove, železobetonska tovarniška poslopja
skladišča, betonske rezervarje, železobetonsko oporno zidovje i
vse druge betonske in železobetonske konstrukcije.

Prevzema v strokovno izvršitev vse načrte stavbeno inženirske strok

Tehnična mnenja. zastopstvo strank v tehniških zadevah

Krasna umetniška reprodukcija v več barvah

ZNAMENITE GROHARJEVE SLIKE

PRIMOŽA TRUBARJA

USTANOVITELJA SLOVENSKE KNJIŽEVNOSTI

Visoka 66 cm in široka 55 cm je naj-
lepši okras vsake slovenske hiše. Ta
reprodukcija je sploh najlepša in naj-
dovršenejša kar jih imamo Sloveni.

Cena s pošto kron 5-50

NAR. KNJIGARNA V LJUBLJANI, PRE-
ŠERNOVA UL. ST. 7

Podružnica Ljubljana.

Delniška glavnica: K 30,000.000.

JADRANSKA BANKA

Podružnica Ljubljana.

Rezerve: okrog K 10,000,000.—.

SPREJEMA: Vloge na knjižico

Vloge na tekoči in fiksni račun proti najugodnejšemu
obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na mora-
torij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPUJE IN PRODAJA: Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Centrala:

Trst.

Podružnice:

Bukovnik

Gornji

Koper

Metković

Rijeka

Sveti

Začret

Zadar

Zagreb

Zurich

KURZITRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

KURZITRA: Ceke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE TRGOVSKO KREDITE pod najugodnejšimi pogoji.

DAJE PREDUJME: na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih

skladiščih.

PREVZEMA: Borzne naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzojavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.